

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

ЛИСТОПАД 2015

У К Р А Ї Н И Військо

№11 (181)

МИ ЗБУДУВАЛИ НОВУ АРМІЮ

Наші воїни звільнили більшу частину території
Донбасу і зупинили російських найманців

ЗМІСТ

1 | ДО ДНЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Українське військо відроджується

6 | ХОРОБРІ СЕРЦЯ

«Я воював за сина»

9 | ПЕКЛО ПОЛОНУ

Війна – це лакмусовий папірець:
виявляє, хто чого вартий

12 | ІСТОРІЯ КІБОРГА

З волонтерів у десантники

16 | ГЕРОЇ АТО

«Їжачок» – батько дев'ятох дітей,
який поборов смерть

22 | АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ

Реформа тилу – за стандартами НАТО

28 | ТОПОГРАФІЯ В АТО

Правила військового пасьянсу:
головне – не в масть, а за координатами

34 | ТВОЇ ДОНЬКИ, УКРАЇНО!

На крилах милосердя

40 | ЖИТТЯ ПОЗА ВІЙНОЮ

Сучасні амазонки сповідують добро

45 | РЯДКИ, НАРОДЖЕНІ ДУШЕЮ

46 | ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРІВ

«Чорні дошки» України

52 | ДЗВОНИ ЧОРНОБИЛЯ

Слово про легендарного начварти

58 | ВОРОГА НА КПИНИ

Голова правління Асоціації карикатуристів
України Костянтин Казанчев: «Як і солдати
зі зброєю, політичні карикатуристи
також на передовій»

62 | СТИЛЬ МІЛІТАРІ

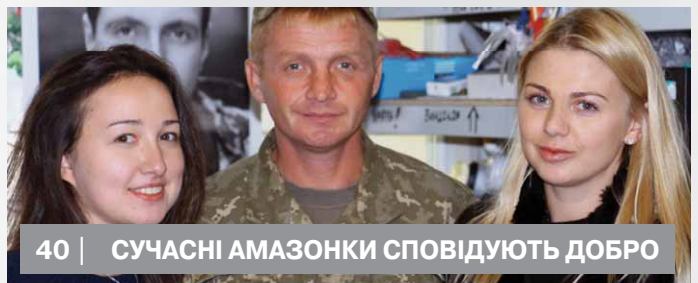
«Торнадо» прагне бути трендом

6 | «Я ВОЮВАВ ЗА СИНА»

16 | «ЇЖАЧОК» – БАТЬКО ДЕВ'ЯТОХ ДІТЕЙ, ЯКИЙ ПОБОРОВ СМЕРТЬ

40 | СУЧАСНІ АМАЗОНКИ СПОВІДУЮТЬ ДОБРО

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:

Міністерство оборони
України

Головний редактор:

Валентин БУРЯЧЕНКО.

Адреса редакції:

вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72

Телефони редакції:

(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;

Електронна версія:

<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014

Підписано до друку:

27.11.2015 р.
Наклад: 2615
Віддруковано
ТОВ «Інтер Прінт 1»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку

Свідцтво про державну реєстрацію:

КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Заступник головного редактора:

Андрій МИРОНЧУК.

Відповідальний секретар:

Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.

Начальники відділів:

Олександр БІРЧЕНКО,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.

Спеціальні кореспонденти:

Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ,
Галина ЖОЛТІКОВА.

Кореспонденти:

Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЄВА,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформ-агентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО ВІДРОДЖУЄТЬСЯ

Про здобутки й перспективи розвитку наших Збройних Сил – в ексклюзивному інтерв'ю «Війську України» глави вітчизняного оборонного відомства

Історія переконливо свідчить: український народ лише тоді позбувався ярма чужинців і почувався господарем на своїй землі, коли мав добре вишколене військо.

Переломним моментом в історії сучасних Збройних Сил стали минулорічні події: агресія Росії, анексія Криму, окупація частини Донбасу.

Наші українські хлопці, які в одну мить стали солдатами, не дали просунутись цій заразі далі. Власним життям довелось розплачуватися вчорашнім трактористам, педагогам, підприємцям за злочинну бездіяльність тих, хто роками нищив нашу армію.

Сьогодні тільки сліпий не помітить тих разючих змін, що відбулися в армійській царині.

– За цей незначний проміжок часу для обороноздатності Української держави зроблено в десятки разів більше, ніж за попередні 20 років, – переконаний Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак

– Шановний Степане Тимофійовичу, як за останні два роки змінилися основні пріоритети щодо гарантування національної безпеки і оборони України?

– З початком АТО і протидії Україні агресії Російської Федерації стало очевидним, що система національної безпеки в її тодішньому вигляді не могла функціонувати ефективно. Тож керівництво держави визначило курс на євроатлантичну інтеграцію як визначальний фактор гарантування безпеки та територіальної цілісності. Але повернення до курсу на співпрацю з Альянсом вимагає від України внесення відповідних змін до концептуальних документів у сфері національної безпеки та оборони.

Нині ми вже маємо Стратегію національної безпеки України, яка стала основою для комплексного планування діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки, та Воєнну доктрину України, на якій базуються воєнно-політичні, воєнно-стратегічні, воєнно-економічні та військово-технічні рішення, відповідні концепції та програми у сфері воєнної безпеки держави, затверджені Президентом.

Ці документи формують основні пріоритети щодо гарантування національної

безпеки, покликані максимально розвивати та адаптувати наші оборонні спроможності до стандартів НАТО. Цим самим ми демонструємо міжнародній спільноті відкритість і прозорість воєнної політики нашої країни, позиціонуємо Україну як миролюбиву європейську державу, оборонна політика якої спрямована на відновлення національних інтересів щодо збереження суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності кордонів.

– Що нового у редакції Воєнної доктрини України, ухваленій РНБО на початку вересня?

Загалом у тексті Воєнної доктрини задекларовані основні засади державної оборонної політики. Зокрема, вперше за часів незалежності Україна визнала Російську Федерацію як воєнного противника, а також високу ймовірність великомасштабного застосування проти нашої держави військової сили, як головної загрози національній безпеці України.

Якщо говорити про основні відмінності редакції Воєнної доктрини, то слід згадати також про відмову України від політики позаблоковості та проголошення інтеграції в європейський політичний, економічний і правовий простір з метою набуття членства в ЄС та поглиблення співпраці з НАТО. Крім того, у тексті документа визначено необхідність забезпечен-

ня загального обсягу видатків на оборону в розмірі не менше трьох відсотків від запланованого обсягу валового внутрішнього продукту на відповідний рік.

– Пане міністр, українське військо зазнає кардинальних реформ. Поясніть, будь-ласка, що слід очікувати в найближчому майбутньому?

Події, які відбулися в Україні за останні два роки, змінили погляди та підходи до місця і ролі армії. Ми розпочали кардинальні реформи й зараз уже можемо говорити про

загрозливих напрямках. З урахуванням потреб участі в АТО та відсічі можливій широкомасштабній агресії побудована принципово нова система управління. Триває нарощування бойового складу Сухопутних військ, підвищення ударних спроможностей високомобільних десантних військ та створення Сил спеціальних операцій. Значних змін зазнала система підготовки військ. Сьогодні вона включає індивідуальну підготовку усього призваного за мобілізацією особового складу та бойове злагодження підрозділів і бригад. Триває відновлення Військово-Морських Сил.

Нам вдалося створити кадровий резерв у понад 1,5 тис. військовослужбовців-учасників АТО. Започаткувати діяльність п'яти Трастових фондів НАТО – Україна на загальну суму 5,2 млн євро.

Наше міністерство перше і на сьогодні єдине, ввело в дію Антикорупційну програму Міністерства оборони на 2015-2017 роки. Для просування реформ у матеріально-технічному забезпеченні війська створили Раду реформ, яка опікується їхнім впровадженням. Серед інших досягнень – проведення електронних торгів, завдяки яким на кожній закупівлі ми економимо кошти, розробка понад трьох десятків технічних умов предметів речового забезпечення за стандартами НАТО, створення за прикладом США Центру розвитку та супроводження матеріально-технічного забезпечення ЗС України, проведення експерименту з харчування тощо.

Чималу допомогу у втіленні цих та інших ідей надають наші закордонні партнери. До розробки проекту Концепції розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року, приміром, активно залучаються іноземні радники – представники Офісу зв'язків НАТО. Пропозиції щодо подальших шляхів реформування діяльності українського оборонного відомства надала й експертна група фахівців компанії «RAND Corporation».

перші результати. У стислі терміни розроблено Замисел оптимізації та реорганізації Збройних Сил України та на його основі проект Державної цільової оборонної програми оптимізації та реорганізації армії на 2015 – 2017 роки.

В умовах особливого періоду нарощено бойовий потенціал та створено необхідні угруповання на

Найближчим часом працювати- мемо над їхнім втіленням, оскільки запропоновані заходи є дуже важливими в контексті наближення української армії до стандартів НАТО.

У найближчому майбутньому ключовими напрямками реформи стануть створення єдиних систем логістики, комплектування персоналом, резервістами та системи підготовки. Загалом наша мета - створити сучасне, оснащене та потужне збройне формування, здатне відбити будь-яку агресію.

– Степане Тимофійовичу, як Ви можете оцінити рівень забезпечення українського війська за час проведення АТО? На якому етапі перебуває створення логістичної та медичної доктрин, що вони мають на меті?

– Аби зрозуміти, які позитивні зміни відбулися в питаннях забезпечення, варто пригадати минулі роки. До прикладу, речове забезпечення. 2013 року його фінансування становило лише 3% від потреби. Було укладено 100 договорів на загальну суму 32,2 млн грн.

Цьогоріч профінансовано понад 60%. Укладено 619 договорів на 2 млрд 950 млн грн. Виробництво та постачання одягу, взуття та інших предметів до підрозділів Збройних Сил продовжується.

Відповідно до державного обо-

ронного замовлення на 2015 рік закупили та поставили до зони проведення АТО 1768 одиниць новітніх та модернізованих зразків ОВТ, понад 400 тисяч ракет та боеприпасів. Цьогоріч на озброєння армії прийнято 17 нових зразків ОВТ, до кінця поточного року планується прийняти ще 7.

Загалом забезпеченість української армії озброєнням та військовою технікою у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року збільшилася у 1,5 раза. До кінця 2015 року до підрозділів ЗС України надійде понад 2,5 тисячі різноманітних зразків ОВТ. Це перевищить минулорічні показники більше ніж учетверо.

Досягнувши певних кількісних змін, ми не забуваємо і про якісні. Нещодавно, наприклад, створено робочу групу, яка займається розробкою нової якісної та сучасної форми одягу. Впроваджуються нові елементи форменного одягу і вже незабаром ці зміни відчують солдати та офіцери. Одним із прикладів є створення берців нового зразка. Їх уже отримали бійці на передовій.

Триває пілотний проект з харчування. З початку наступного року він пошириться на десяток нових військових частин.

Проект Воєнно-медичної доктрини України розробили військові медики. Вона визначає стратегію

та основні напрями розвитку медичного забезпечення Збройних Сил України. Також створено робочу групу, що працює над підготовкою Логістичної доктрини. Цей документ дозволить ефективно та якісно виконувати весь комплекс завдань матеріально-технічного забезпечення військ як у мирний час, так і на особливий період.

– Чи змінилися правила прийому до вищих військових навчальних закладів від початку проведення АТО та якою нині є програма підготовки курсантів? Що передбачає проект Концепції розвитку військової освіти та які основні цілі цього документа?

– Віднедавна військова освіта в Україні привернула особливу увагу керівництва держави. Цьогоріч контрактникам та військовослужбовцям, призваним за мобілізацією, які брали участь в АТО та виявили бажання здобувати військовий фах, віковий ценз підвищено з 23 до 29 років. Окрім цього, військовослужбовці мають право вступати до вишів за результатами екзаменів без сертифікатів зовнішнього оцінювання якості освіти. Цьогоріч навчання у військових вишах розпочали 584 учасники АТО.

Військовослужбовці-контрактники, які мають досвід бойових дій та зазнали поранення, можуть вступати на заочну форму навчання для здобуття вищої освіти за цивільними спеціальностями.

Програми підготовки військових фахівців постійно корегуються відповідно до вимог, продиктованих ситуацією на Сході України. У навчальні програми введено нові дисципліни. Наприклад, основи військового управління, бойову систему виживання воїна, військово-медичну підготовку тощо.

Навчальні плани постійно переглядаються з урахуванням набутого бойового досвіду. Більше уваги приділяється практичним заняттям, бойовій підготовці. Адже ми маємо вчити наших офіцерів приймати сміливі та мудрі рішення. Тож основною вимогою до викладачів-офіцерів військових дисци-

плін нині є наявність практичного бойового досвіду.

Для вдосконалення системи підготовки кадрів робоча група Мініборони опрацьовує проєкт Концепції розвитку військової освіти. На початку 2016 року його розгляне колегія Міністерства оборони. У документі йдеться, зокрема, про збільшення практичних навчань для курсантів, запровадження навчальної практики після завершення кожного курсу, зміну вимог до викладацького складу та оптимізацію мережі військових вишів.

– **Степане Тимофійовичу, чималий інтерес у суспільства викликає додаткова грошова винагорода нашим бійцям за знищену військову техніку противника. Скажіть, будь-ласка, як вона виплачується?**

– Додаткова грошова винагорода за успішно виконане бойове завдання, знищену ворожу техніку противника та участь у бойових діях виплачується військовослужбовцям на підставі відповідних підтверджуючих документів. Нині її отримали понад 19,5 тисячі військовослужбовців на загальну суму близько 89,8 млн грн.

Знищену військову техніку противника держава оцінила у понад 779 тис. грн. Близько 3,5 млн грн виплачено за успішне виконання бойових завдань у складі підрозділів та понад 85,5 млн – за безпосередню участь у бойових діях. Ще близько 3,5 млн грн уже підтверджені наказами штабу АТО і найближчим часом цю суму отримають усі, кому належить.

Звичайно, в цьому питанні не обійшлося і без проблем. Зокрема, під час передислокації або виходу окремих підрозділів із Де-

бальцевого частину документів, які засвідчували право на виплати, втратили. Іноді негативно впливає й людський фактор, коли командири несвоєчасно подають документи. Це також гальмує процес. За усіма такими фактами проводяться службові розслідування. Загалом питання грошових винагород перебуває на моєму особистому контролі.

– **Скажіть, будь-ласка, як вирішуються питання соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей, зокрема щодо забезпечення житлом?**

– Найбільш гострі проблеми соціального захисту військовослужбовців, призваних за мобілізацією, та тих, які беруть участь в АТО, врегульовані на законодавчому рівні. Зокрема, їм гарантується право на збереження роботи та середнього заробітку, їх звільнено від нарахування штрафних санкцій по кредиту, а студентам зберігаються місця навчання.

Час проходження військової служби, протягом якого особа брала участь в АТО, зараховується до вислуги років, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби на пільгових умовах, а саме: один місяць служби за три. Упорядковано й питання надання військовослужбовцям статусу учасника бойових дій. Нині його отримали близько 78 тис. військовослужбовців та працівників Збройних Сил.

Цьогорічний бюджет дозволив закупити квартири та підвищити мінімальний розмір грошової компенсації за піднайом житла військовослужбовцям. Так, у 2015-му Мініборони придбало 794 квартири. Ще 395 ордерів знайдуть своїх власників до кінця року.

Ще одним важливим кроком стало те, що, починаючи з цього року, військовослужбовці зможуть отримати грошову компенсацію за належне їм жиле приміщення та самостійно обрати собі житло. За попередніми підрахунками, цьогоріч її отримають близько тисячі сімей військовослужбовців.

– Як нині триває співпраця з країнами НАТО та як впроваджуються стандарти НАТО у вітчизняне військово?

– Нині це наше головне завдання. Наші прагнення знаходять підтримку закордонних партнерів. Зокрема, влітку, під час засідання Комісії «Україна-НАТО» Альянс та країн-члени дали високу оцінку та відзначили чималий прогрес у реформуванні Збройних Сил України. Ми отримали задоволення щодо рішучості й надалі надавати допомогу в реформах.

Сьогодні ми ставимо перед собою нові амбітні цілі. У жовтні цього року мною затверджено План виконання основних заходів щодо переходу Збройних Сил України на стандарти НАТО, який містить конкретні заходи з чіткими термінами їхнього виконання на період до 2020 року.

Вже впроваджено 115 стандартів, на основі яких розроблено 64 національні та військові керівні документи. Ще 402 стандарти НАТО потребують першочергового впровадження.

Після саміту в Уельсі НАТО спільно з Україною започаткувала окремий Трастовий фонд щодо реформування систем логістики та стандартизації, розрахований на три роки. Важливим досягненням є також розгортання на базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки в Яворові Об'єднаної багатонаціональної групи з підготовки, в межах якої організовано загальновійськову та спеціальну підготовку підрозділів ЗС України.

Усі перелічені заходи покликані передусім, побудувати таку Українську армію, яка відповідатиме кращим світовим зразкам, керу-

ватиметься відповідними стандартами і процедурами та зможе виконати будь-яке завдання щодо захисту країни від агресора.

Щоразу перед нами постають нові виклики, але маю впевненість, що нам усе вдасться. А результати усіх окреслених реформ та намірів відчує на собі кожен солдат від передової й до тилу.

З нагоди нашого професійного свята – Дня Збройних Сил України – хочу подякувати кожному воїну, кожному командирі за високий бойовий дух, професіоналізм та звитяги. Слова вдячності та пошани хочу висловити матерям та батькам наших загиблих побратимів. Їхні подвиги вже вписані в новітню історію нашої держави, а імена назавжди залишаться в пам'яті наступних поколінь українців.

Дякую всім за службу!

«Я ВОЮВАВ ЗА СИНА»

Руслан завжди впевнено дивився в майбутнє. І ще зовсім недавно він почувався цілком щасливою людиною, адже мав все, про що може мріяти чоловік: кохану дружину, сина, пристойну роботу в столиці. Тривога з'явилася разом з появою у Криму «зелених чоловічків», а після проявів російської агресії на Сході України він вже остаточно зрозумів: у наш дім прийшла війна...

Влітку минулого року Руслана Гревцева, успішного брокера однієї зі столичних компаній, призывали до війська. Дружина, дізнавшись про це, запитала:

– Може, якось без тебе обійдуться?..

– Аж ніяк, – відповів він, і Олена, знаючи чоловіка, зрозуміла: Руслан не шукатиме «поважних причин», щоб «відкосити» від армії.

Перед тим, як відбути в зону антитерористичної операції, Руслан і десятки інших киян, мобілізованих військовим комісаріатом, проходили перепідготовку в одному з навчальних центрів на Миколаївщині. До її завершення залишалося ще близько місяця, коли командування частини запропонувало всім, хто вважає

себе справжнім професіоналом, відбути в район Маріуполя. Захищати місто. І Руслан, молодший сержант-десантник, колишній заступник командира взводу розвідки аеромобільних військ, погодився.

– Я вважав себе підготовленим не лише професійно, а й морально, – каже він.

Незабаром був сформований батальйон «Фенікс», який після бойового злагодження увійшов до складу 79-ї аеромобільної бригади і став до оборони Маріуполя. Там десантники протидіяли диверсійно-розвідувальним групам, що намагалися проникати в наш тил з метою вчинення диверсій на цивільних об'єктах. На початку вересня минулого року їх перекинули в район села Параскіївка, де вони обороняли соляну шахту. Деякі місцеві жителі, особливо ті з них, хто поселився не так давно, з подивом зустріли вояків, не розуміючи, навіщо вони тут.

– Існувала загроза захоплення шахти, – розповідає Руслан. – Для нас це був стратегічний об'єкт, бо в ній, на глибині понад 150 метрів зберігалися десятки тисяч одиниць стрілецької зброї. Під надійним прикриттям десантників її вивозили у більш безпечні місця. Потім десантники передислокувались в село Новокалінове, яке розташоване за 15 кілометрів від донецького аеропорту. Мета – не допустити прориву сепаратистів у бік Краматорська. У тому, що місто і сьогодні

ні під українським прапором, є неабияка заслуга цих мужніх людей.

Восени минулого року молодший сержант Гревцев вперше опинився в донецькому аеропорту, а загалом він там побував чотири рази.

– Щоразу на бронетранспортерах ми проривалися до нового терміналу, а звідтіля, до старого діставалися пішки, – згадує ті гарячі дні Руслан. – Звісно, що кожного разу потрапляли під щільний автоматно-кулеметний вогонь ворога. Це – у кращому разі. У гіршому – мінометні обстріли. Потрібно було пройти якісь 150-200 метрів, але вони нам здавалися марафонською дистанцією, як жартував мій друг Володимир Вареник.

Кожна поїздка в аеропорт могла стати фатальною. Про це всі знали, але він не пригадує випадку, щоб хтось намагався схитрувати, не поїхати.

Руслан вважає, що нічого особливого не робив на цій неоголошеній війні: просто виконував чоловічу роботу – захищав свою родину, рідну землю, воював за сина, за його майбутнє

Хлопці не забивали собі голови сумними думками, були націлені на те, щоб із честю виконати бойове завдання і повернутись на базу, розміщену у Краматорську. Це, за словами самих «кіборгів», допомагало їм не лише виживати, а й виконувати бойові завдання з оборони й утримання аеропорту.

– У середині січня 2015 року наша група, де я був водієм БТРа, прибула до села Водяне, а наступного дня, ми рано-вранці висунулися в напрямку аеропорту, – згадує він. – Був густий туман. Коли ми, відкриті з усіх боків, опинилися на злітній смузі, нас атакували підрозділи бойовиків. Допомагали їм кадриівці.

Особливо дошкуляв кулемет «Утес». Потрібно було його знищити. За будь-яку ціну. За виконання цього надзвичайно важливого і водночас ризикованого завдання взявся Руслан. Незважаючи на те, що навколишню територію прострілювали снайпери, він зумів підібратись до місця розташування ворожої обслуги і першим пострілом з гранатомета знищив «осине гніздо». Ну а хлопцям залишилося лише покінчити з тими, хто обіцяв влаштувати їм різанину.

Після цього Гревцев та 57-річний Микола Магомет, до речі, вчитель за фахом, який добровільно прийшов до війська, спробували на тягачі і бронетранспортері прорватися до БТРів, залишених українськими солдатами під час обстрілів, щоб відбуксирувати їх у розташування наших військ. Але потрапили під сильний гранатометно-мінометний обстріл. Довелося відступити. Впавши з броні, Руслан опинився у глибокій ямі з крижаною водою!.. Бойовики півгодини обстрілювали його з автоматів та гранатометів. Пригадуючи ті події, чоловік каже, що допоміг вижити Господь Бог.

– Я пробув у холодній воді дві години, у мене почали відмовляти ноги, – розповідає Руслан.

– Але я, знесилений, все ж зумів вибратись з цієї крижаної пастки і відповзти на безпечну відстань. Якимось дивом мій мобільний працював, тож я зателефонував знайомому волонтеру. Він повідомив командування, що я живий, але я все ж самотужки дістався розташування свого підрозділу. Майже опівночі.

Армійський однострій на цивільний костюм Гревцев змінив влітку цього року. Біля нього знову Олена, син Василько, друзі, він знову займається улюбленою справою. Але на запитання, чи щасливий, не поспішає відповідати. Трохи подумавши, говорить: – Знаєте, я знову маю все те, що мав. Але деяких моїх друзів, з якими рік проходив під кулями і «градами», вже ніколи не буде поруч. Колись я вважав, що добре воювати здатна лише професійна армія. Я і сьогодні цього не заперечую. Але, водночас дуже багато залежить від того, що в людині закладено отут (торкається голови). Командир роти Максим Галактіонов, який був тяжко поранений, бійці Володя Вареник, Льоня Сухов, Сергій Дуцак та багато інших моїх по-

братимів сьогодні живі-здорові. Всі вони з числа мобілізованих. Мабуть, правильні книги читали в дитинстві: не повірите, але їхні очі випромінювали таку любов до своєї землі і таку ненависть до тих, хто прийшов до нас з мечем і вогнем, що я впевнений, саме це допомагало їм воювати, бити ворога, який часто мав значну перевагу в силі.

Не знаю як складеться моє подальше життя, але я пам'ятатиму їх до останнього свого подиху. Не забуду і Михайла Гугріченка та інших полеглих друзів.

Руслан вважає, що нічого особливого не робив на цій неоголошеній війні: просто виконував свою чоловічу роботу – захищав свою родину, рідну землю, воював за сина, за його майбутнє.

Сьогодні він очолює «Братерство» – громадську організацію в Дарницькому районі, яка об'єднує у своїх лавах понад 200 учасників антитерористичної операції. За словами Руслана, гуртом завжди легше відстоювати свої законні права, зокрема, щодо соціальних пільг і гарантій.

Сергій ЗЯТЬЄВ

Фото: Національного музею історії України / Дмитро Савицький

Війна – це лакмусовий папірець: виявляє, ХТО ЧОГО ВАРТИЙ

Багажник машини відчинився і вони почули: «Хлопці, ви вільні, можете перекурити». Перед українськими полоненими стояв Володимир Рубан. Ігор Трохимець, санітар 1-ї танкової роти 1-ї танкової бригади, не вірив своєму щастю, а секунди здавалися вічністю. Ще годину тому чоловік прощався із життям: готувався до розстрілу. Що тоді відчував, страшно собі навіть уявити

Напередодні їх – чотирьох в'язнів – «кадірівці» попередили про те, що якщо не обміняють, то розстріляють завтра о 8 ранку з «гуманних міркувань» – щоб не мучилися. Ці тижні полону стали справжнім випробуванням для Ігоря. Він пройшов багато гарячих точок Донбасу: Станиця Луганська, Трьохізбенка, Макарове, Октябрське, луганський

аеропорт. Коли групу відправляли на першу лінію оборони, комбат Олег Миколайчук зібрав бійців і сказав: «Не буду приховувати: йдете в саме пекло. Потрібен медик». Ігор Трохимець не покинув друзів і дав собі клятву, що буде з товаришами до кінця. Свою обіцянку дотримав. Робив усе можливе, щоб врятувати їхні життя на передовій. Серед бій-

ців він перший дістав поранення. Осколком зачепило спину, за кілька сантиметрів до нирки. Сам собі наклав пов'язку і далі виконував обов'язки. Залишати передову навідріз відмовився – замінити його не було ким.

Коли групу, яка висувалася із луганського аеропорту, розділили на шість колон, Ігор був у тій, що вирушала на Красне. Дорога

Фото Національного музею історії України у Другій Світовій війні

до селища простягалася біля підніжжя гір. Ще на під'їзді до місця базування ворог почав обстрілювати техніку з ПТУРів та «Градів». Мінометну обслугу терористів нашим військовим вдалося знищити.

«По нас лупили ЗУшки. Зв'язалися з аеропортом, нам сказали чекати. А нас накривають, що не можемо навіть у землю вгризтися», – згадує Ігор.

Першими відступали зенітники, адже була загроза, що здетонують снаряди, якими вщент був заповнений КАМАЗ. Коли почали спішуватися, біля Ігоря впав поранений. Від больового шоку Костянтин, так звали 22-річного бійця, кричав та намагався підвестися, не розуміючи, що це завдасть ще більшої шкоди. «Такий потік куль летів, що голову не можна було підвести. Просто потилицею відчував, як летять кулі над головою», – продовжує розповідь військовий санітар.

Терористів було приблизно вісімдесят. Як можна відбитися десятком, ще й без укриття? Та Ігор думав лише про те, щоб надати

допомогу Кості. Поки підповзав, відстрілювався від терористів. Лише два метри відділяло бійців, як відчув удар, глянув на землю – тече кров і знепритомнів. Це була граната, яка розірвалася за метр від нього. Дісталось й Кості. Як після такого можна було вижити, тільки Богу відомо. Непритомним Ігор був недовго. Отямившись, зрозумів, що вся ліва сторона ушкоджена, око не бачить. Попри біль, перезарядив автомат і знову почав відстрілюватися. Бандити відступили, але гранати кидали. Від вибухів запалало пшеничне поле. Там були українські бійці. В голові санінструктора промайнуло: потрібно вбитих та поранених виносити на дорогу, бо згорять. Тоді болю не відчував, думав лише про них. Коли зробив свою справу, ліг на путівець і спробував зателефонувати побратимам. Встиг попросити, аби по можливості забрали їх. Зв'язок перервався, і знову провалився в темряву. «Потім відчуваю, що мене кудись тягнуть. Перше, що спало на думку, – свої. Далі тягнуть, кинули в машину, привезли,

викинули з машини, а потім чую: «Аллах акбар», і тоді я прозрів – не свої», – каже Ігор.

Кадірівці – справжні нелюди. Почали допитувати бійців, які стікали кров'ю. Дорікали: «Зачем ты пришел на мой земля?», «Ты зачем стрелял и убивал нас?» Якійсь агресивний найманець схопив Ігоря за комір, почав тягнути та кинув: «Я сейчас тебя на ремни порежу». Врятував комбат російського батальйону «Витязь». Але не через добру душу, а тому, що їм потрібні були саме тяжкопоранені, щоб обміняти їх на свою снайперку.

Українських бійців привезли до лікарні. Надали всю можливу допомогу: наклали шви, пов'язки, обробили рани. Медичний персонал ставився до наших бійців добре. Коли Ігорю сказали, що око втратив, він не вірив. Просто кров залила його та запеклася так, що це візуально здавалося можливим. Зранку медичний персонал дослухався до бійця, забрали в перев'язувальну, почали відмивати і дійсно виявилось, що око неушкоджене.

У палаті лежали під наглядом озброєної охорони. А одного разу прийшли російські журналісти, щоб полонені на камеру зізналися про «скоєні злочини». Ігор відрізав: «Не буду». Відразу ж з палати потрапив до буцегарні. А там жодної медичної допомоги. Від поранень почала нагнивати стопа, всі ці дні лежав у гарячці, нічого не розуміючи. В такому стані його намагалися допитувати. Терористам потрібна була інформація про луганський аеропорт, кількість особового складу та техніки. Це їм не вдалося. І коли настав той злочасний ранок, Ігор сказав товаришам по камері: «Хлопці, був радий з вами служити». Вони готувалися до розстрілу. О 9 годині в'язнів вивели. Ігоря і ще одного військового поклали в багажник машини, бо сидіти вони не могли. Дорогою у нашого героя була одна думка: «Напевне в шахти, щоб не хоронити». Та їхали занадто довго, а коли побачив знак Луганська, то зрозумів – міняють.

А далі довготривала реабілітація та часткова ампутація ушкодженої стопи. Самостійно Ігор Трохимець почав ходити лише у травні цього року. Звичай-

Фото Національного музею історії України у Другій Світовій війні

У полоні Ігор відчував підтримку свого дідуся Федота Федотовича, який на фронті втратив обидві ноги, та його гаслом було – доки ти рухаєшся, ти живеш

но, турбота сім'ї та увага товаришів неабияк допомогли. Та справжнім прикладом витримки, сили духу та мужності для нього завжди був дідусь – ветеран війни Федот Федотович. І тоді, у полоні, Ігор думав, а щоб дідусь зробив на його місці? І відчував його незримую підтримку.

А на долю дідуся випало чимало випробувань. 22-річний рядовий Миколенко, який на фронті втратив обидві ноги, писав 1943 року своїй дружині: «Я інвалід, обрубок. Від ніг залишилося по 15 см. Я не хочу бути для тебе тягарем».

«Наталка всю

При створенні експозиції, присвяченої воїнам АТО, поруч з фотографією Ігоря Трохимця розмістили фото його дідуся, підкреслюючи цим важливість спадковості поколінь, де мужність і відвага прищеплюються молоді змалечку, передаються через сімейні традиції

ніч проплакала, а зранку відписала: «Повертайся, я на тебе чекаю», – розповідає науковий співробітник Національного музею історії України у Другій світовій війні Ірина Коцаб'юк. Всі листи, відзнаки та фото із сімейного архіву Миколенків зберігаються в музеї. Історія цієї сім'ї, як і історії багатьох інших українських родин, стали основою проекту «Родинна пам'ять про війну». І коли була створена експозиція, присвячена воїнам АТО, поруч з фотографією Ігоря Трохимця розмістили фото Федота Миколенка, підкреслюючи цим важливість спадковості поколінь, де мужність і відвага прищеплюються молоді змалечку, передаються через сімейні традиції.

На прикладі таких сімей, де відданість Батьківщині зберігається як безцінний скарб, виховуватимуться нинішні і наступні покоління патріотів. А Ігор Трохимець глибоко переконаний: його таким виховали батьки та дід, у якого було гасло життя – доки ти рухаєшся, ти живеш. «Він навіть верхи сідав на коня, був об'їждчиком у колгоспі, керував машиною і не дав приводу жаліти себе, – згадує Ігор. – Там, у полоні, я відчував його підтримку».

Галина ЖОЛТІКОВА

З ВОЛОНТЕРІВ У ДЕСАНТНИКИ

У кіборгів тим часом склалася критична ситуація. Залишилися мінімальні запаси боеприпасів та палива для генераторів. Навіть БТР з продовольством для наших бійців розвантажити не вдалося. Бойовики щільно його обстріляли.

Ще два роки тому, капітан Андрій Брижаний уявити собі не міг, що боротиметься за свободу України у війні, спровокованій сусідньою державою. А ще вчора він насолоджувався мирним та неквапливим життям. Адже після служби в одному із спецпідрозді-

лів та роботи в Миколаївському морському порту мав на це цілковите право. Та доля розпорядилася інакше. Майдан 2013-2014 років не став для Андрія рядовою подією. Тим паче, що йому вже доводилось брати участь у Помаранчевій революції 2004 року.

Саме через тодішню свою принципову позицію він перервав офіцерську кар'єру. Цього разу обирати між «чорним та білим» він не став. Оскільки на східні кордони України вже наступав російський чобіт, вирішив допомагати нашій армії.

З березня по серпень 2014 року волонтер Брижаний опікувався першим батальйоном 79-ї окремої аеромобільної бригади. Спочатку доставляв їм харчі, теплі речі, спальні мішки. Згодом – тепловізори та навігатори. А коли бригада розпочала доукомплектовуватись бойовою технікою, разом з небайдужими людьми надавав допомогу в її ремонті та переобладнанні.

– Волонтерство стало для мене справою честі, – говорить Андрій Брижаний. – Тим паче, що у війську вже два роки служив за контрактом мій син Роман. Миколаївські аеромобілісти на той час прикривали важливі об'єкти в Херсонській області.

Іноді війна здається настільки далекою, що складається враження, нас ніби вона не стосується. Іноді вона вже за твоїм вікном. Трагічні події, які щодня розгортались на Сході України, змусили капітана запасу прийти до військкомату та написати рапорт.

– Я не міг спостерігати за тим, як із пекла війни батьки отримували домовини з тілами своїх дітей, – згадує Андрій. – Багатьох загиблих хлопців я знав особисто. Вони товаришували з моїм сином і в мирний час навідувались до нас у гості.

Так співпало, що свій розподіл капітан Андрій Брижаний отримав в один з батальйонів 79-ї окремої аеромобільної бригади, яким опікувався як волонтер. Його зарахували на посаду командира взводу. Згодом Андрій отримав і свій перший бойовий досвід.

Того дня десантники виконували особливу місію – здійснювали черговий рейд по тилах ворога, аби виявити «специфічні» місця розташування російських найманців за маршрутом Комсомольськ-Іловайськ. Головний БТР, в якому знаходився командир бригади, потрапив у засідку. Зав'язався бій. У запалі бойовики не помітили, що першу машину прикривали ще декілька БТРів, тож і ситу-

ація миттю змінилась не на їхню користь. Лісосмуга, з якої сепаратисти вели вогонь по наших десантниках, потрапила під щільний вогонь українських воїнів.

– Вже пізніше я дізнався, що ми натрапили на сховану в лісі колону російських вантажних автомобілів. Її супроводжували псковські десантники, – пригадує Андрій Брижаний. – Паніка, яка розпочалася серед них, підбадьорювала нас. Залишаючи вбитих та поранених з

криками, «Ребята, отходим!», вони заходилися тікати. Їх врятував танк, замаскований у лісосмузі. Його ми не бачили, але після запуску двигуна ми мали кілька хвилин, аби відійти. Але «шороху» ми наробили. Це був мій перший бойовий досвід, так би мовити, бойове хрещення. Я навіть здивувався, що все пройшло спокійно, як у кіно.

Пізніше підрозділ Андрія брав участь у захисті донецького аеропорту. Виконання бойового завдання якраз співпало з днем народження Путіна. І керівництво так званої «ДНР» будь-що ціною хотіло зробити подарунок своєму куратору та доповісти, що лето-

вище взяте під контроль ополченців. Якраз у цей час наші хлопці зачищали підвал та переходили на третій поверх. Під дією наркотичних речовин та з криками “Аллах Акбар!” бойовики з батальйону “Восток” намагались зайняти наші позиції. Бій був жорстокий. Вогневі контакти на деяких ділянках становили декілька метрів. Подарком для Путіна того дня стали десятки «200-х» “бороданів”.

У кіборгів тим часом склалася критична ситуація. Залишилися мінімальні запаси боеприпасів та палива для генераторів. Навіть БТР з продовольством для наших бійців розвантажити не вдалося. Бойовики щільно його обстріляли. Під прикриттям нашої артилерії машина повернулася на базу.

Спробу доставити харчі та інші матеріальні засоби вирішили перене-

сти на ранок. Всі добре розуміли, що зробити це буде непросто. Оскільки взяти з боями аеропорт ворог тривалий час не міг, єдиним варіантом для нього залишалася кругова облога. Десантники розуміли, що доставка вантажу та його розвантаження буде дуже непростю справою. Тож командир її виконання вирішив покласти на добровольців.

Серед тих, хто виявив бажання зустріти вантаж, був і капітан Брижати́й. З першими променями сонця транспорт під'їхав до визначеного місця. Сепаратисти вже на нього чекали. Щойно машина з'явилася в їхньому полі зору, відкрили вогонь. Але БТР такі дістався визначеного місця.

Під прикриттям своїх, Андрій з разом із побратимами кинулись до машини. Повітря тремтіло від розривів снарядів та свисту куль. Вибігаючи з терміналу, капітан кинув димову шашку, аби забезпечити прохід і маскування. Намагався кинути ще одну, але відчув різкий біль під бронези́летом.

– Пізніше я зрозумів, що стріляв професіонал, – пригадує капітан Брижати́й. – Снайпер на-

вмисне цілювся в пах під бронези́лет, аби завдати найбільшого ураження. Але в момент пострілу я саме розвернувся. Куля пройшла через верхню частину бедра, зачепивши одну з артерій.

Залишаючись при тямі, десантник продовжував разом із товаришами витягувати ящики з набоями та каністри з паливом. Попри поранення, думав лише про одне: тільки б встигнути, тільки б зробити... Все відбувалось ніби в іншій реальності. Аж раптом все кудись поділося: і тріск пострілів, і дим, і БТР. Стало напрочуд спокійно і добре.

Вже на лікарняному ліжку в Дніпропетровській клініці офіцер дізнався, що в розпал виконання завдання втратив свідомість, а з аеропорту його евакуювали на тому ж БТРі, який він зі своїми бойовими побратимами успішно розвантажив.

Сьогодні капітан Андрій Брижати́й проходить службу в 79-й аеромобільній бригаді на посаді заступника командира батальйону з тилу. Підвищення по службі стало визнанням його професійності та відданого служіння Батьківщині.

Олександр
ВАСИЛЬЧЕНКО

«ІЖАЧОК» — БАТЬКО ДЕВ'ЯТЬОХ ДІТЕЙ, ЯКИЙ ПОБОРОВ СМЕРТЬ

Він виконував на передовій свою звичну роботу, знешкоджуючи черговий «гостинець» від російських найманців. І раптом – спалах в очах, різкий біль і бездонна тиша. У яскраво-світлому тунелі, яким, здавалося, він мандрував безліч часу, було так красиво, затишно. Але чоловік відчайдушно намагався зупинити нестримний рух, повернутися туди, де на нього чекають кохана та діти, його рідні. Вже згодом борець дізнається, що після страшного поранення він перебував у комі сім діб...

Командир відділення інженерно-саперного взводу молодший сержант Андрій Кліменчук разом із підлеглими виконував бойові завдання в селищі Опитне, яке розташоване на відстані 1,5 км від злітно-посадкової смуги донецького аеропорту. Тут сьогодні – одна з найбільш «гарячих» точок Донеччини. Військові, які тримають оборону, практично щодня під обстрілом. У населеному пункті навряд чи можна знайти хоч один непошкоджений будинок. Деякі розбиті вщент, десять знесені стіни, дірки в дахах. Вікна вибиті майже скрізь... Витримати це страхіття вдається не кожному. Ті з бійців, хто нині на передовій, теж не залізни і кажуть, що «страх – це нормально». Але залишитися тут можуть лише посправжньому мужні люди.

За словами Андрія, не було жодного дня, щоб по Опитному не «працювали» бойовики. Навіть на Великдень, коли домовилися не стріляти, ворог не втримався... Найчастіше сепаратисти обстрілюють наших бійців вранці, а ввечері по своєму брехливому «зомбоящику» показують сюжети, як «укропи» та «бендери» розбомбили церкву, дитячий садок, школу, будинки. Лише за три дні, з 10 по 13 жовтня, в підрозділі було чотири «300»-х, а 26-го жовтня – «200»-й. По наших позиціях гатили з протитанкових гранатометів СПГ-9 і мінометів 82-го калібру.

«ЧУЖИЙ ДЯДЬКО ПІДЕ МОЇХ ДІТЕЙ ЗАХИЩАТИ?»

Сорокарічний житель Житомирської області Андрій Кліменчук годувальник великої сім'ї. Брався за будь-яку роботу: допомагав односельцям по господарству, був водієм у місцевому колгоспі, ремонтував будинки... А як тут не крутитися, якщо в чоловіка та його дружини Світлани шість дочок і два сини (з них троє спільних дітей)? Ще є донька від першого шлюбу

Андрія Марічка, якій батько теж допомагає. Разом виходить дев'ятеро! Сини – 12-річний Андрійко і дворічний Єгорка – поки що не помічники. Отже, під його опікою сім доньок – Катерина, Ганна, Марина, Маша, Віка, Даша і Софія, а також дружина Світлана («Мій жіночий батальйон» – жартує Андрій).

Майбутнє подружжя познайомилися друзі, коли Світлана залишилася одна з п'ятьма дітьми на руках. Жінка розуміла, що з таким «посагом» їй навряд чи світить заміжжя. Андрій заходив у гості пограти з її малюками. Даринка, якій тоді було лише кілька місяців, на його руках заспокоювалася і солодко засинала. Андрій пригощав дітей цукерками, проте одного разу Світлана попросила: «Краще купи печива». Тільки тоді чоловік зрозумів, що ця сім'я бідує, а він зі своїми цукерками-шоколадками... Два роки знайомства промайнули, як день. Світлана і Андрій зрозуміли, що вже не можуть один без одного, а діти вважають Андрія своїм татком. Сім'я переїхала з Борисполя, де вони були на заробітках і винаймали житло, в будинок батьків Світлани в селищі Черняхів Житомирської області. Там народилося ще троє малюків – довгоочікуваний син і дві доньки.

Багатодітні під мобілізацію не підпадають. Але молодший брат Михайло пішов у зону АТО добровольцем на півроку раніше за Андрія. Вдома його чекали дружина і троє діточок. Здавалося б, чотири роки різниці між братами, не так уже й багато. Для молодшого саме Андрій був у

Так сьогодні виглядає селище Опитне, що на Донеччині

Завдяки зібраним односельцями коштам дружина Світлана має можливість приїздити до чоловіка

всьому авторитетом. Раніше відслужив у армії прикордонником, потім допомагав порадами, коли брат служив у танкових військах. І на фронт пішов би раніше, але дружина довго відмовляла. І все ж чоловік наприкінці січня вирішив йти до військкомату. Що могла сказати йому Світлана у відповідь на вперте: «Що, сонечко, чужий дядько піде наших дітей захищати? Діти підростуть і запитають: «А де ти, тату, був під час війни?» Що їм відповім? Під спідницею відсиджувався?» 29-го січня Кліменчук, прийшовши до військкомату, попросився на передову. Дружина тоді на четвертому місяці вагітності була. Світлана кілька днів плакала, вмовляла... Але чоловік сказав, як відрізав: «Відвоюю і повернуся!».

Андрій хотів піти в танкісти, як брат Мишко. Та його зарахували в нещодавно сформовану батальйонну тактичну групу 81-ї окремої аеромобільної бригади і направили на курси центру розмінування.

«У
МЕНЕ
НА МІНИ
«ЧУЙКА»...

У Центрі розмінування ЗС України в Кам'янці-Подільському Кліменчук навчався півтора місяця. З перших занять він запам'ятав пораду викладачів: «Кожен виїзд на розмінування потрібно сприймати, як перший».

Фахівці із виявлення та знешкодження вибухових пристроїв, які пройшли через АТО, попереджали, що серед бойовиків чимало першокласних спеціалістів мінно-підривної справи, колишніх кадрових військових. А підготовкою новачків займаються російські інструктори. Це небезпечний противник, якого необхідно «прораховувати», думати як він.

Сьогодні терористи використовують нові підривні пристрої. Противник має значно кращі технічні можливості та професійний вишкіл, дороге обладнання з «російського військотргу». Тому сапер повинен бути завжди обережним, розуміти, що людина швидко звикає до небезпечної обстановки, проте при цьому

За
десятки
врятованих
життів у
бійця лише...
Почесна грамота

втрачається обережність. Під час виконання завдань можна потрапити в засідку або зустрітися з ворогом. Це вимагає від саперів підвищеної пильності: їхня зброя завжди повинна бути знята із за-

побіжника та готова до бою. Не слід забувати й про міні-пастки, які ставляться саме для саперів. Знешкоджуючи розтяжку, треба бути готовим знайти поруч з нею й встановлену протипіхотну міну. Також саперам часто загрожує ще одна небезпека - рибальське волосіння із закріпленими на кінцях гачками, які чіпляють-

ся за верхній одяг, приводячи в дію смертоносний механізм. Бойовики намагаються приховано мінувати найближчі підступи до опорних пунктів і передових позицій сил наших військових, а також нейтральну зону. Здебільшого застосовують різного роду розтяжки (використовують як протипіхотні міни, зокрема типу ОЗМ-72, так і ручні гранати).

– За професією я водій. Для мене спеціальність сапера була абсолютно новою, – розповідає Андрій. – Але з перших днів навчання я зрозумів: це – моє. Будь-яку розтяжку можу знешкодити. На міни немов «чуйка» якась з'явилася. За півтора місяця навчання освоїв всі види вибухових пристроїв і способи їхнього розмінування. А коли наприкінці заняття ми складали іспит – потрібно було замаскувати міну – мою навіть викладач не знайшов! А ще того дня я був щасливий подвійно – ще й від того, що отримав радісну звістку – у нашій сім'ї поповнення – народилася донька Софійка!

У ПРУДКОГО «ІЖАЧКА»

«НЮХ» НА МІНИ

Про службу Андрій говорить

неохоче, відповідаючи на запитання банальним: «Все було нормально»...

– Бували і гарячі дні. Одного разу ворожий снаряд влучив у наш склад боеприпасів. Щось здетонувало, вибухнуло, проте деякі міни і гранати вціліли. Їх не можна було використовувати, аби не наражатися на небезпеку вибуху. Тому я майже двісті вибухонебезпечних мін виніс до ящиків з піском, потім перевезли їх вантажівкою і знищили у безпечному місці.

Кліменчук про цей епізод зі своєї служби розповідає, як про щось буденне. Ну знешкодив міни. Про те, що кожна із цих «залізяк» могла неочікувано вибухнути у нього в руках, а небережний рух міг призвести до численних жертв, ні слова! Просто взяв і виніс.

Недарма друзі прозвали Андрія «Іжачком». Невисокий, мо-

торний, з щіточкою вусів, він у рейдах обережно йшов попереду групи. Нюх, як в їжака: на відстані відчував будь-яку розтяжку. Так і прилип до нього цей позивний – «Іжачок».

Щоправда, на відміну від підсліпуватого колючого лісового звірка, має чудовий зір.

– Ми стояли на відстані кількох десятків метрів від опорного пункту бойовиків. За місяці вже добре вивчили одне одного. Але російські найманці намагалися постійно підсунути нам якусь новеньку капость. Приміром, пробираємося з розвідгрупою лісосмугою, я ретельно оглядаю місцевість і міркую: «Де б я тут поставив розтяжку?» Приміром, ось тут. І волосінь звідси туди простягнув би. Дивлюся, а мене вже випередили! Ці російські «дарунки» вручну нам розмінувати заборонено, тому чіпляємо на міну так звану «кішку» і тягнемо. Або підриваємо на місці за допомогою спеціального пристрою.

Молодший сержант

Андрій Кліменчук знешкодив сотні мін і снарядів

За півроку на передовій молодший сержант Андрій Кліменчук знешкодив не одну сотню мін і снарядів. «Бувало, по одній в день, бувало, і по кілька десятків», – знижує плечима.

Того дня, 10 жовтня, група у складі сапера Андрія Кліменчука і двох розвідників вирушила розминувати лісосмугу в районі селища Опитне. Там бійці помітили міну, яку диверсанти прикріпили до дерева на рівні грудей. Цього разу бойовики вдалися до хитрощів. Адже побачили, що в суперництві з українським сапером програли, адже що б вони не поставили, «Іжачок» все знаходив і знешкоджував. Тому диверсанти ретельно підготувалися. Неподалік міни в засідці влаштувався бойовик із підствольним гранатометом, щоб «укроп» не встиг навіть доторкнутися до вибухового пристрою, а ті, хто опиняться в зоні ураження, загинули. І тут терористи знову помилилися – не врахували, що в нашого сапера ще й слух непоганий. Залягли так близько, що він почув клацання, яке видає гранатомет під час пострілу, тож і сам встиг за долю секунди впасти за дерево, й друзів попередив: «Лягай!» Від влучення гранати в міну вибух стався неабиякий: кілька кущів і дерев навколо як лезом зрізало. І хоча більшу частину осколків прийняли на себе саме вони, Андрію теж дісталось. Друзі, які йшли трохи далі і не постраждали, принесли

«Іжачка» в розташування частини, де пораненому перебинтували закривавлену голову, кисть із пальцями, що бовталися на клаптиках шкіри, а вже звідти відправили вертольотом до Дніпропетровська.

А ВДОМА ЧЕКАЄ «ЖІНОЧИЙ БАТАЛЬЙОН»

Рятували бійця у Дніпропетровській обласній клінічній лікарні імені І.І. Мечникова. Андрію Кліменчуку під час обстрілу осколок проштрикнув голову і дивом не зачепив мозок. Під час операції бригада нейрохірургів витягла з голови бійця, який був у комі, фрагменти кісток черепа і металеві осколки. Андрію зашили глибокі рани на передпліччі, прибрали осколок з правої руки, зібрали по шматочках роздроблену ліву кисть (тільки однієї фаланги пальця недорахувалися).

– Пораненого доставили в дуже важкому стані, – розповів нейрохірург Григорій Пилипенко. – На щастя, осколок міни пробив тільки черепну коробку, не торкнувшись мозку. Але дрібні осколки від так званого дірчастого перелому черепа опинилися всередині, утворилася чимала гематома. Тому операція затягнулася майже на три години. Провели часткову трепанацію, витягли всі фрагменти, видалили гематому. Пацієнту вдалося зберегти кисть. Поки що він погано

чує: вибуховою хвилею пошкоджена барабанна перетинка одного вуха. Слух має відновитися. Андрій вже одужує. У бійця попереду тривала реабілітація.

Поки поранений перебував у комі (а це сім днів – **Прим. авт.**), про нього було відомо небагато: прізвище і те, що він із Житомирської області. Тому розшукувати родичів радник губернатора Дніпропетровщини Тетяна Губа розпочала через Житомирську облдержадміністрацію. І була вражена, дізнавшись, що в бійця дев'ятеро дітей!

Про те, що Андрій поранений, Світлані повідомили тільки 12 жовтня. Чоловік, йдучи на кілька днів у рейд, попереджав, що не дзвонитиме. Вона й не чекала дзвінка, хоча, звичайно, душа завжди за нього боліла. Але розкисати собі не дозволяла, адже вона годує грудьми шестимісячну Софіюку і дуже боїться, щоб не зникло молоко. Втім злякатися після звістки про поранення чоловіка багатодітна мама навіть не встигла. Лікарі запевнили, що чоловік здолає серйозне поранення, а смерть він вже поборов. Андрій, ледь прийшовши до тями, відразу попросив телефон: «Сонце моє, не хвилюйся, у мене все гаразд».

Так сталося, що тяжкого поранення Андрій зазнав буквально через тиждень, як повернувся із відпустки. Як тоді дітки чекали на татка! Подружжя було на зв'язку весь час, поки він перебував у зоні АТО. «Коли була можливість, я відразу телефонував додому, – говорить Андрій. – Після дружини завжди телефон брали діти і, вириваючи його одне в одного, наперебій розповідали про свої справи».

– Андрій всіх вважає своїми дітьми, вони його з першого дня татом називають, – говорить про свого чоловіка дружина Світлана. – Коли приїхав у вересні у відпустку, тут просто бійка була щовечора, кому біля тата спати. У нас удома робота не ділиться на

«Жіночий батальйон» Андрія Клименчука

чоловічу і жіночу. Андрійко зранку води з колодязя наносить, всі речі перепере, уроки з дітьми зробить. Любить куховарити. У відпустці дров нарубав, картоплю на городі вибрав. І паркан встиг полагодити, допоміг із закруткою консервації. Мені запам'яталися його слова: «Сонечко моє, ще невідомо, де я більше відпочиваю – вдома чи на війні».

НАРОДНИЙ ГЕРОЙ

Коли Андрій дістав поранення, в Черняхіві готувалися святкувати Покрову. І тут хтось запропонував зібрати гроші на лікування пораненого односельчанина. Люди відразу відгукнулися і збирали кошти просто зі сльозами на очах: «Дай Бог йому здоров'я! Це прекрасний чоловік!» І в селі Педоси Хмельницької області, де Андрій народився, теж ніхто не залишився байдужим: односельці влаштували ярмарок зі збору коштів на його лікування.

Світлана розповідає, що на чоловіка ще чекає тривала реабілітація в Києві, куди його бортом переправили із Дніпропетровська. Вона вже кілька разів разом

із дітьми відвідувала Андрія. На жаль, у жінки сутужно із грошима, адже нині вона в декретній відпустці і отримує гроші лише на маленьку Софійку. Говорить, що навіть не знає, чи для них ще щось передбачено як для багатодітної родини? Дуже допомогли односельці зібраними коштами. Вся надія тепер на Андрія. Адже коли він повернеться, їм буде легше.

Спілкуючись із цією звичайною українською родиною, розумієш, що нашу націю ніякий ворог не здолає. Світлана, чекаючи чоловіка з фронту, сама тягнула на собі всю сім'ю, опікувалася старенькою мамою, ще й доглядала півторарічного сина старшої доньки, яка закінчує педагогічний інститут у Переяславі-Хмельницькому. Андрій, який багато місяців був на найгарячішій ділянці фронту, теж вважає, що не робив нічого героїчного. І це при тому, що знешкодив сотні мін! А з нагород за десятки врятованих життів бійців у нього лише... грамота «за сумлінне виконання військових обов'язків і бойових завдань у зоні АТО». Нею бійця нагородили

ли на... третій день перебування в комі. Але саме цей солдат, що не відступає перед найважчими випробуваннями, є справжнім НАРОДНИМ героєм. Він просто від усього свого великого серця радіє тому, що може комусь полегшити життя. І кожної хвилинки подумки поруч із своєю великою родиною, яку любить так сильно, як і рідну Україну. Коли ж ми самі навчимося цінувати СПРАВЖНИХ героїв?

Андрій Кліменчук після одужання планує повернутися до побратимів на передову. А вдома на тата чекають діти. Приготували йому малюнки, де зображений мужній солдат і напис «Тату, ми чекаємо!». Матусі вони їх вже показали, а от листи, що написали РІДНОМУ батькові, передадуть особисто в руки. Повертайся скоріше, ГЕРОЮ!

Якщо хтось захоче допомогти Андрію Кліменчуку і його багатодітній сім'ї, картка дружини у «Приватбанку» № 5168 7572 1197 1090, Клітенко Світлана Юріївна.

Юрій СМЕЛОВ

РЕФОРМА ТИЛУ — ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

Деякі українські телеканали у гонитві за «смаженими фактами» видають у телеефір сюжети із зони АТО з неперевіреною інформацією. В них бійці, зокрема, нарікають на недостатню забезпеченість речовим обмундируванням. Служба тилу ЗС України своєчасно реагує на всі критичні зауваження. Нерідко виявляється, що військовослужбовці отримали належне майно, але не використовують його за призначенням. Хтось зберігає нову форму на демобілізацію, деякі «Новою поштою» відсилають додому, а на блокпостах несуть службу у формі з підмінного фонду або тій, що отримують від волонтерів. Також багато з опитаних журналістами мобілізованих та контрактників не знають належних норм забезпечення речовим майном.

До редакції «Війська України» теж надходять звернення від мобілізованих із проханням роз'яснити норми забезпечення спеціальним одягом та спорядженням для виконання спеціальних завдань. Йдеться про забезпечення військовослужбовців ЗСУ, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні та спеціальні збори (також, призваних за мобілізацією). Сьогодні на сторінках нашого видання ми надамо повну інформацію з цього питання

ВИМОГА ЧАСУ – «ЛОГІСТИЧНО- ТИЛОВИЙ» КОНВЕЄР

«Показник якісного забезпечення війська – коли кожен солдат на передовій матиме все необхідне», – сказав Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак, перебуваючи наприкінці жовтня з робочим візитом на Харківщині. Там Мі-

ністр оборони перевіряв роботу тилового забезпечення.

Разом із представниками ЗМІ очільник оборонного відомства відвідав 218-й об'єднаний центр забезпечення Збройних Сил України, який здійснює тилове забезпечення 80% підрозділів, що виконують завдання в зоні АТО. Найбільший показник роботи даного центру забезпечення – відправка 86 вантажівок із речовим та іншим матеріальним майном для підрозділів ЗС України в день.

Міністр оборони України поставив завдання організувати роботу з підрозділами, аби служби тилу вчасно подавали заявки, а центр забезпечення терміново задовольняв потребу в тому чи іншому речовому майні.

Цього року на речове забезпечення військовослужбовців з державного бюджету України було виділено коштів майже вп'ятеро більше в порівнянні з 2014 роком. Це дозволило не лише повністю забезпечити мобілізованих упродовж останніх хвиль мобілізації основними предметами речового забезпечення, а й створити передумови для поступового накопичення їх на військових складах. Приміром, тільки в період з 15 листопада по 15 грудня від постачальників на

ПРЕДМЕТИ РЕЧОВОГО МАЙНА, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВИДАЧІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ, ПРИЗВАНИМ ЗА МОБІЛІЗАЦІЄЮ:

СХЕМА №1.

Фляга металева	1
	6
Чохол до фляги	1
	3

Казанок металевий	1
	6

СХЕМА №2.

Білизна тепла	1
	0,5

Видається 1 раз на рік на зимовий період. При демобілізації здачі не підлягає.

Білизна натільна

2
0,5

На літній період видаються фуфайки з коротким рукавом та труси по 2 шт. При демобілізації здачі не підлягає.

Ремінь поясний з пряжкою	1
	3

При демобілізації підлягає здачі

Кашкет польовий бавовняний	1
	0,5

Видається 1 раз на рік на літній період. При демобілізації в зимовий період підлягає здачі

Черевики з високими берцями

1
0,5

При демобілізації 1 пара підлягає здачі

Шкарпетки зимові	2
	0,5

Видається 1 раз на рік на зимовий період. При демобілізації здачі не підлягає.

Шкарпетки літні	3
	0,5

При демобілізації здачі не підлягає.

СХЕМА №3.

Шпка-феска	1
	1

Панама	1
	1

Балаклава	1
	1

Чоботи (черевики) утеплені	1
	1

Чоботи гумові	1
	2

Килимок (жаремат)	1
	2

Валянки	1
	4

Чохли для взуття	1
	2

Шарф-сітка	1
	2

Костюм (куртка і штани) утеплювач	1
	2

Костюм для захисту від води	1
	2

Плащ-намет	1
	2

Рукавиці зимові	1
	1

Чохол до казанка комбінованого	1
	3

Тапочки казармені	1
	1

Костюм маскувальний літній	1
	1

Костюм снайпера	1
	1

Костюм маскувальний зимовий	1
	2

Сорочка бойова	1
	3

Розвантажувальна система	1
	3

Гідро-система	1
	1

Чохол для гідро-системи	1
	3

Рукавички тактичні	1
	2

Мішок спальний	1
	2

Інвентарне речове майно

(норма № 23, постановою КМУ № 1444 від 28 жовтня 2004 року)

Мішок
речовий 1
4

Прости-
радло 2
1

Ковдра 1
4

Матрац
ватяний 1
4

Наволочка
верхня на
подушку 2
1

Подушка 1
4

НОРМА № 10

При демобілізації підлягають здачі

Рушник 2
0,5
При демобілізації
підлягає здачі.

Ремінь до штанів 1
3
При демобілізації
здачі не підлягає.

Костюм (куртка і штани) польовий 1
0,5
При демобілізації 1 к-т підлягає здачі.

Шапка з штучного хутра 1
1
Взамін дозволяється видавати шапку-
феску терміном на 1 рік.
При демобілізації в літній період
підлягає здачі.

Куртка утеплена польова 1
2
При демобілізації в літній період
підлягає здачі.

Штани утеплені польові 1
2
При демобілізації
підлягають здачі.

Рукавиці бавовняні теплі 1
6
Взамін дозволяється видавати
рукавички трикотажні.
Видаються 1 раз на рік
на зимовий період;
При демобілізації здачі
не підлягають.

Відповідно
до наказу
Міністерства оборони
України № 928 від 26.12.2014
військовослужбовці,

призвані за мобілізацією на період виконання
спеціальних завдань, також при проведенні
антитерористичної операції (підготовка,
безпосередня участь, відновлення боєздатності)
забезпечуються за Нормою забезпечення
спеціальним одягом та спорядженням.

НОРМА

забезпечення інвентарним спеціальним одягом та спорядженням на період виконання
спеціальних завдань, у тому числі при проведенні антитерористичної операції (підготовка,
безпосередня участь, відновлення боєздатності) згідно з наказом Міністерства оборони
України № 928 від 26.12.2014

Всі отримані за зазначеною нормою предмети речового майна
є інвентарними та під час демобілізації підлягають здачі.

Броне-
жилет 1
5

Маска
захисна 1
2

Рюкзак
індиві-
дуальний 1
5

Сидіння
польове 1
1

Рюкзак
рейдовий 1
5

Сітка
проти-
москітна 1
2

Шолом
кулеза-
хисний 1
5

Око-
лінники 1
2

Окуляри
стрі-
лецьки 1
1

Нало-
китники 1
2

Окуляри
захисні 1
2

Чохол для мапи
та канцелярських
приладів 1
5

Намет
індиві-
дуальний 1
3

Казанок
комбінований
з флягою 1
6

Чохол до
шолома
кулезахисного 3
2

Беруші
багато-
разові 4
1

Розшифровка до блок-схеми

Кількість предметів
згідно з нормою

Найменування предмета

Кашкет польовий бавовняний 1
0,5
Видається 1 раз на рік на літній період.
При демобілізації в зимовий період
підлягає здачі

Термін експлуатації
(носії), років

Примітка

Утеплені куртки й штани, а також тепла білизна є у 100 відсотків військовослужбовців. До зони АТО доставляють шапки-фески, рукавиці, зимові шкарпетки, які відразу ж отримують військовослужбовці.

Перелік майна, яке мають видати мобілізованим військовослужбовцям чи військовослужбовцям за контрактом, не відрізняється. А от у термінах носіння одягу відмінності є. Наприклад, згідно з нормами забезпечення військовослужбовцю за контрактом куртка утеплена й штани видаються на три роки, а мобілізованому – на два.

НА ПЕРЕДОВІЙ – СВОЯ МОДА. ВОСЕНИ У «ТРЕНДІ» – ГУМОВІ ЧОБОТИ

З початком дощів тиловики подбали й про те, щоб на складі частин, задіяних в АТО, завезли гумові чоботи. Є окрема норма, яка в разі необхідності дозволяє видавати спецвзуття. На середину листопада «гуму» отримали понад 80 відсотків військовослужбовців. Це взуття потрібно буде повернути.

У разі звільнення бійця в запас йому належить повернути й інвентарне майно: бронежилет, шолом, спальний мішок, зимові рукавиці, костюм для захисту від дощу. При демобілізації влітку до цього переліку додаються ще й теплі штани.

Відповідно до наказу Міністерства оборони України № 928 від 26.12.2014 року «Про затвердження Норми забезпечення спеціальним одягом та спорядженням для виконання спеціальних завдань військовослужбовців Збройних Сил України», військовозобов'язані і резервісти, призвані на навчальні та спеціальні збори у Збройні Сили України (також числі призвані за мобілізацією), забезпечуються предметами особистого користування армійської форми одягу за нормою № 10, а інвентарними речами – за нормою № 23, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України № 1444 від 28 жовтня 2004 року «Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час».

зберігання заплановано поставити 98000 шт. шапок-фесок, 99600 шт. костюмів літніх польових, 60100 шт. курток польових утеплених, 50000 шт. штанів утеплених, 105000 пар черевиків з високими берцями.

У кожному секторі зони АТО створено відповідні речові склади, з яких є можливість оперативно доставити речі необхідного розміру в будь-який підрозділ. Станом на 11 листопада військові частини й підрозділи, які виконують завдання в зоні АТО, забезпечені належним речовим майном практично повністю.

РЕЧІ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ПОВЕРНЕННЮ

Обліковується речове майно, отримане централізовано як гуманітарна допомога або закуплене децентралізовано. Оприбуткуванню не підлягають речі, отримані як особистий подарунок або придбані власним коштом.

Видача речового майна військовослужбовцям, призваним за мобілізацією, здійснюється за роздавальними відомостями або накладними під особистий підпис. На їхній підставі на військовослужбовця заводиться картка обліку матеріальних засобів особистого користування (форма 45).

При демобілізації військовослужбовці забезпечуються комплектом форми одягу за сезоном. З отриманого речового майна особистого користування підлягають здачі:

в літній сезон – куртка утеплена, штани утеплені, шапка зі штучного хутра (шапка-феска), рушники, ремінь поясний з пряжкою;

в зимовий сезон – штани утеплені, кашкет літній польовий, рушники, ремінь поясний з пряжкою. Також на склад повертають другий комплект (пару) костюму літнього польового та черевики з високими берцями,

інші інвентарні предмети речового майна. Речі повертають за накладними (здавальними відомостями) та списуються з карток обліку матеріальних засобів особистого користування (форма 45).

Здачі не підлягають натільна (тепла) білизна (фуфайки з коротким рукавом та труси), шкарпетки, рукавички. На речове майно, що залишається за військовос-

лужбовцями, складається відомість та на підставі наказу про звільнення списується з карток обліку (форма 45). Куртки утеплені, штани утеплені, костюми літні польові, рушники підлягають пранню або хімічному чищенню. Їх використовують як підмінний фонд військової частини.

Підготував
Олександр ПРИСЯЖНИЙ
Фото Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

ПРАВИЛА ВІЙСЬКОВОГО ПАСЬЯНСУ: ГОЛОВНЕ – НЕ В МАСТЬ, А ЗА КООРДИНАТАМИ

Військовослужбовці 161-го топогеодезичного центру прибули на Донбас і почали виконувати завдання, коли ще навіть не було оголошено АТО

Здавалося б, тоді першими мали діяти бойові та спеціальні підрозділи. Командири без відпочинку розробляли операції, військові формування підтягували особовий склад та техніку. На одній із перших нарад тоді ще генерал-полковнику Вікторові Муженку надали плани ймовірних дій. Не придивляючись до того, що накреслено на топографічних картах, генерал запитав: «А чи була перед тим, як планувати висунення військ, проведена топографічна розвідка? Це елементарні речі, з яких починають планувати всі

завдання». Звичайно, про це ніхто не думав.

Особовому складу чернівецького топографічного центру на виконання цього завдання виділили лише два дні. Ніхто не знав, що там може трапитись. Не було чіткого уявлення, які бандформування створюються на боці противника та на якій території діють диверсійні групи.

«Коли ми їхали, нас по радії попереджали: на вашому напрямку працює диверсійна група. Ми відразу змінювали маршрут», – розповідає заступник командира – головний інженер

військової частини майор Ігор Головко.

За два дні повністю провели топографічну розвідку: дізналися про характеристики мостів, виявили можливі переправи, лісосмуги та інші важливі деталі. Йшли на завдання практично без прикриття, не знаючи, чого чекати від «мирного населення». Вже потім, через багато місяців, на нараді в Генеральному штабі ЗС України Віктор Муженко сказав, що топографи тоді спрацювали краще, ніж уся розвідка, яка була на той час на Донбасі.

Козирні карти чернівецьких топографів

«Вчи геодезію, синку! – казав мені командир, коли я був солдатом, – чував потилицю сивоголовий айдарівець. – А я не послухав. Тридцять з гаком років минуло, а тепер треба як ніколи!» Поруч з ним сиділо багато таких, на вигляд «битих», бійців. Майор Ігор Головка обвів поглядом 2-гу окрему роту 2-го батальйону «Айдар». Його відправили провести з ними такий собі «лікнеп»: як користуватися картами та орієнтуватися на місцевості. Бо вони вже кілька днів перебували на бойових постах, стріляли з мінометів, а влучити так і не змогли.

На навчання добровольців пішло чимало часу. Проте зусилля офіцера-топогеодезиста не були марні: всі зрозуміли метод корективки, як визначити потрібний квадрат на мапі та своє місцезнаходження. «А ще потрібно знати, де перебуває ваш коректувальник, – давав настанови майор. – Бо можна влучити у своїх». Тоді була зима. Сепаратисти намагалися закріпитися на покинутих фермах, де і влаштовували склади з боєприпасами. Далеко не відходили, звідти і вели вогонь по наших позиціях. Українські добровольці це швидко зрозуміли, та вже й знали, як визначити дирекційний кут, щоб, як кажуть, одним махом... Достатньо було 10-15 хвилин, і ціль знищена.

Пізніше до військових топогеодезистів приїжджали розвідники з батальйону «Айдар» і просили допомогти ще. Фахівці чернівецького центру зробили їм добірки невеличкого формату, щоб ті були завжди під рукою. В них бійці робили свої позначки – для зручності.

Перші тижні були напруженими. Карти видавали і вдень, і вночі. До виконання своїх завдань топографи ставилися з великою відповідальністю, бо знали, що люди могли за багато ро-

ків забути важливі нюанси, від яких тепер залежало життя військовослужбовців. Тож обов'язково дізнавалися, що це за підрозділ, з якою метою їм потрібні карти, яку номенклатуру видати.

Лише з початком бойових дій всі усвідомили, наскільки важливо мати карту, хоч і застарілого зразка. Координати на тих картах набагато точніші, ніж визначають сучасні електронні прибори. А ландшафт за 10-15 років кардинально змінитися не може. «Тим паче на Донбасі, – каже майор Головка. – Там нібито 80-ті роки, і час завмер. Як була одна церква на 5 населених пунктів, так вона одна досі й стоїть». Рельєф місцевості там може змінитися хіба що через велику кількість кар'єрів, де видобувають вапнякову породу. І коли фахівці 161-го топогеодезичного центру вирушили у заданий район, щоб визначити місця розташування опорних пунктів, були вражені. «Ми приїжджаєм, а там десь на 2 км до 100 метрів углуб викопаний кар'єр», – згадує заступник начальника відділу землевпорядних робіт капітан Віктор Фалюта.

Тому відразу почали переформатовувати свою роботу: робили карти в реальному часі, використовуючи знімки місцевості. Навіть вирви від розривів снарядів було видно. Тож бійцям на відкритій місцевості за ними набагато простіше стало орієнтуватися. Траплялося, що на застарілих картах нанесено три перехрестя, а реально їх п'ять. Тож встановивши тут блокпост, командири не завжди зможуть швидко зорієнтуватися. Та знаючи точні координати, заблукати неможливо.

Друкуючи карти почали інтенсивно і на територіях військових частин, і безпосередньо в зоні АТО, на плотерах. Вхід ішла аерофотозйомка, знімки місцевості в реальному часі. Таке нововведення покращило і роботу самих підрозділів. Адже для планування та проведення операції, наприклад, в населеному пункті, треба знати кількість вулиць та в якому місці вони перетинаються. На картах цього запланувати неможливо, адже у масштабі 50 000 місто зображене графічно – розміром 5 на 5 см.

Контроль за прив'язуванням артилерії до вогневих позицій та еталування приладів був покладений на топогеодезистів. Через постійну зміну місця дислокації точність наведення постійно збивалася, тож потрібно було це постійно тримати під контролем.

«Ми ж набагато збільшували масштаб, підписували назви вулиць, наносили всі необхідні позначки», – розповідає начальник відділу землепорядних робіт майор Дмитро Футько. Та не кожен може виконати таку роботу. Треба мати відповідну базу даних та вміти правильно співставляти показники.

Казуси виникали і з GPS-навігаторами, які привозили волонтери. Налаштовані на євро-

Запас топографічних карт створювався із розрахунку 100% на територію противника, 100% на прикордонну зону, на тил – 30%. Схід України ще 2 роки тому був тилом, Росію як ворога не розглядали

пейську або ж американську систему координат, прилади давали значні похибки. Топогеодезістам доводилося переводити на нашу, зразка 42-го або ж 2000-го років. Адже їх використовували і артилеристи, а в них точність має бути до міліметра. «Якщо похибка із початкового вильоту кута, а ціль на відстані 80 км, то відхилення від потрібної зони ураження буде на 100 метрів», – каже капітан Фалюта. Завдання топографів – контроль за прив'язуванням до вогневих позицій і визначення дирекційного кута. Для роботи із GPS-навігаторами потрібна неабияка вправність. Адже лік іде на метри, відхилення може побачити лише спеціаліст. Майор Дмитро Футько запевняє, що за

допомогою власних методів координати місцезнаходження може визначити до сантиметра: «Я знайшов своє місце розташування на карті, наприклад, міст і звіряю ці координати з приладом. Різниця – метр». Використовують і геодезичні GPS-навігатори. Хоча вони коштують у 60 разів дорожче за звичайні, але точність у них ювелірна – 5 мм.

Виставити прилади – це ще не завершення злагодженої роботи топографів та артилеристів. Адже останні часто змінюють місце дислокації, а кожна місцина має свій рельєф, тож магнітна стрілка на гірокомпасі відхиляється по-іншому. Трапляються й аномалії місцевості, говорять топографи і переконують, що саме на території Донбасу часто прилади збиваються і їх потрібно постійно, так би мовити, контролювати. А для цього у фахівців цілий спектр можливостей: навіть за Сонцем та астрономічними тілами визначають орієнтирний напрям.

Військовослужбовці 161-го чернівецького топогеодезичного центру застосовують власний винахід – маршрут колони визначають за заздалегідь наміченими точками GPS. Майор Ігор Головкин припустив, що, можливо, це ноу-хау впишуть у підручники. Наприклад,

десантники, маючи навігатори, в яких забиті координати маршруту, працюватимуть без карти і вночі. Кожна точка прив'язана до орієнтира. Тож бійці можуть просуватися і по пересіченій місцевості, в обхід населених пунктів та асфальтованих доріг.

За надзвичайно важливу та трудомістку роботу – створення макета місцевості Донбасу взявся тільки особовий склад 161-го топогеодезичного центру. Задіяні були всі: від контрактників до командира частини. Бо традиція цього колективу – робити все разом

Коли командир центру підполковник Анатолій Ляска повернувся із зони АТО в Чернівці і сказав підлеглим, що командування поставило завдання зробити макет, всі спочатку насторожилися. І через те, що це кропітка праця, яка потребує майже художнього бачення та скрупульозності, і через те, що це неабиякі витрати. Та, як кажуть, була б голова, а руки все зроблять. Командир доклав чимало зусиль, щоб у його команди було все необхідне: пінопласт, фарба, цвяхи, а головне – бажання. Всі дружно взялися за роботу. Військові кажуть, що було цікаво. По-перше, збиралися разом, а, по-друге,

Командування поставило завдання зробити макет. Всі дружно взялися за роботу. Командир доклав чимало зусиль, щоб у його команди було все необхідне: пінопласт, фарба, цвяхи, а головне – бажання

Солдат Деонис Житарюк сім місяців був у зоні АТО. Екскаватором на базі КрАЗ-255 рив траншеї та облаштовував окопи. Під селищем Покровське потрапив під мінометний обстріл. Силами ремонтників та топогеодезистів машину вдалося відновити

таким творчим процесом не можна не захопитися. За декілька місяців було зроблено макети для кожного сектору та штабу АТО.

Коли встановлювали макет у Краматорську, до приміщення зайшла група вертолітників. І вони почали вивчати місцевість за ще не до кінця зібраним макетом – райони, в яких мали здійснювати польоти. Тож для них це стало знахідкою.

Об'ємні мапи, зроблені на картографічній фабриці, звичайно, відтворюють рельєф місцевості, але мають масштаб 500 тисяч. На такій карті розробити будь-яку операцію – штурм чи зачистку – неможливо. Та й креслити нічого не можна. А макет для того і створений, щоб його постійно доопрацьовували. Наприклад, інженери туди наносять мінні поля, які вони встановили, потім легше буде розмінювати. Розвідники бачать все, навіть ущелини та яри, тож їм не

становить труднощів заздалегідь спланувати свій маршрут. Кожен підрозділ доопрацьовує його під себе – так з часом вимальовується загальна картина того, що відбувається. Фахівці завжди моніторять ситуацію, наносять зміни у назвах населених пунктів і лінію розмежування.

Після того, як роботу над макетом було завершено, хтось із командирів вирішив перевірити топографів, мовляв, позначити все неможливо, бо деякі речі знає тільки розвідка. А коли почав вивчати, його здивуванню не було меж: «Дивно, я щойно був біля того села і тільки я знаю, що тут озеро, а ось тут вирва...» На макеті було все – і озерце, і вирва...

Не було б щастя, та нещастя допомогло

Якби не бойові дії на Донбасі, можливо, не було б уже такого потужного високопрофесійного

колективу, як топогеодезичний центр у Чернівцях.

Кілька років тому розформували таку військову частину в Шепетівці, і всі топокарти передали чернівецьким колегам. Та й останнім було непереливки. Невдовзі їх змусили залишити обжите місце і розміститися далеко не в кращих умовах – на території колишнього танкового полку. Техніку довелося перевезти в непридатні для експлуатації бокси, а топографічні карти, яких тоді було понад 3 мільйони, зберігали також у відсірих танкових боксах. Ще рік-півтора, і від друкованої продукції нічого б не залишилось. Люди ходили на службу і не знали, що буде далі, та надії не втрачали.

В той час приміщення попереднього місця дислокації стояло пустою, а цивільні охоронці чатували так, що двері в кабінети були виламані, батареї полопалися, паркет здувся і це ще далеко не повний перелік.

«Рік тому, коли я був у відрядженні, мені зателефонував командир і сказав: ми повертаємося, – згадує заступник командира частини по роботі з особовим складом майор Олег Ватрушак. – Нашій радості не було меж». На той час майже третина особового складу була на Донбасі. Водіїв у Чернівцях не залишилося. Тож офіцери, не зважаючи на свої посади, лагодили техніку, сідали за кермо і перевозили її назад. Настільки влюдей був піднесений настрій, що за лічені дні повернулися в рідні стіни.

А там у кабінеті командира на цвяху і досі висіла офіцерська фуражка, яку залишили топографи та геодезисти на знак того, що обов'язково сюди повернуться... І повернулися, бо обжитее місце додає сил і наснаги людям, які спрямовують їх на шляхетну справу захисту рідної держави.

Галина ЖОЛТІКОВА

7 січня – Різдво Христове

19 січня – Водохреща – Богоявлення

22 січня – День Соборності України

29 січня – День працівника пожежної охорони

15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав

28 лютого – День штурманської служби авіації Збройних Сил України

8 березня – Міжнародний жіночий день

25 березня – День працівника СБУ

26 березня – День Національної гвардії України

12 квітня – День працівників ракетно-космічної галузі України

1 травня – Свято весни і праці

1 травня – Великдень

8 травня – День пам'яті та примирення

9 травня – День перемоги над нацизмом у Європі 1939–1945 рр.

29 травня – Міжнародний день миротворця

6 червня – День журналіста України

19 червня – День медичного працівника

СИЛА НЕСКОРЕНИХ

СІЧЕНЬ

ЛЮТИЙ

БЕРЕЗЕНЬ

КВІТЕНЬ

ТРАВЕНЬ

ЧЕРВЕНЬ

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
28	29	30	31	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	29	1	2	3	4	5	6	28	29	30	31	1	2	3	25	26	27	28	29	30	1
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10	2	3	4	5	6	7	8
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17	9	10	11	12	13	14	15
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	18	19	20	21	22	23	24	16	17	18	19	20	21	22	16	17	18	19	20	21	22
25	26	27	28	29	30	31	29	1	2	3	4	5	6	28	29	30	31	1	2	3	25	26	27	28	29	30	1	23	24	25	26	27	28	29
																					30	31	1	2	3	4	5	30	31	1	2	3	4	5

У К Р А Ї Н И
Військо

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 74101

19 червня – День Святої Трійці
 28 червня – День Конституції України
 3 липня – День військ ППО України
 5 липня – День Військово-Морських Сил України
 2 серпня – День десантника
 8 серпня – День військ зв'язу
 24 серпня – День незалежності України
 27 серпня – День авіації України

1 вересня – День знань
 7 вересня – День військового розвідника
 11 вересня – День танкіста
 2 жовтня – День учителя
 8 жовтня – День юриста України
 14 жовтня – День українського козацтва
 14 жовтня – День захисника України
 30 жовтня – День автомобіліста

3 листопада – День ракетних військ і артилерії
 3 листопада – День інженерних військ
 9 листопада – День української писемності та мови
 16 листопада – День працівників радіо, телебачення та зв'язу
 21 листопада – День Гідності і свободи
 6 грудня – День Збройних Сил України
 12 грудня – День Сухопутних військ ЗС України

2016

ЛИПЕНЬ

СЕРПЕНЬ

ВЕРЕСЕНЬ

ЖОВТЕНЬ

ЛИСТОПАД

ГРУДЕНЬ

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
27	28	29	30	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	29	30	31	1	2	3	4	26	27	28	29	30	1	2	3	1	2	3	4	5	6
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	3	4	5	6	7	8	9	7	8	9	10	11	12	13
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18	10	11	12	13	14	15	16	14	15	16	17	18	19	20
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25	17	18	19	20	21	22	23	21	22	23	24	25	26	27
25	26	27	28	29	30	31	29	30	31	1	2	3	4	26	27	28	29	30	1	2	24	25	26	27	28	29	30	28	29	30	1	2	3	4
																					31	1	2	3	4	5	6							

вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72

mail: viysko2012@ukr.net;

http://www.viysko.com.ua/

(044) 483-08-39, 489-38-59

НА КРИЛАХ МИЛОСЕРДЯ

Волонтери не лише забезпечують армію всім необхідним – вони навіть ставлять літаки на «крило»

Літакові снилося небо. Та й що ще могло привидітися цьому металевому птахові, який і народжений був для того, аби відчувати своїми грудьми тугі хвилі повітря? Літакові снилися злітні смуги й привітні вогні аеропортів. Прокидаючись, він із жалем помічав, що все більше стає схожим на купу проіржавілого, нікому непотрібного залізяччя.

«Мабуть, мені вже ніколи не здійснитися в небо», – думав велетень. А поряд із ним сумно поскрипували його товариші по нещастю.

Тоді літак навіть і уявити собі не міг, що лише за чотири місяці знову відчуже власні крила. «Серце» знову відряховуватиме секунди й хвилини до зльоту. Діловито гудітимуть мотори. А у свій перший політ він вирушить під пильним наглядом десятків очей людей, які весь цей час переймалися його долею. І, головне, просто вірили, що їхня спільна з літаком мрія втілиться в життя. Літаку посміхнулася фортуна.

Марина Добровольська розповідає про «Везунчика» (так назвали транспортний літак, який отримав нове життя) як про живу істоту. Для неї, дружини бортового техника 15-ї Бориспільської бригади транспортної

авіації, журналіста, волонтера й матері двох дітей, врятований літак став справжнім членом сім'ї.

«Це – справжнісінька дитина, – з лагідною усмішкою розповідає жінка. – Техніка, вона ж узагалі жива. У літаків є характер. А коли літаку віддали часточку своєї душі стільки людей... Думали про нього, мріяли, переймалися... Ні, це абсолютна дитина! А взагалі все починалося з того...»

А все починалося так, як і для більшості українців. Кривавий лютий 2013-го року, примарні сподівання на кращі зміни і раптом – анексія Криму. Для Марини все це, без перебільшення, стало справжнім ударом у спину. Підступним і блискавичним, як ніж злочинця, що нівечить тіло жертви. Жінка завжди називала себе «дитиною Радянського Союзу». Адже тато – професійний військовий. Військовим був і дідусь. Корені родинного дерева химерно переплелися, змішавши українську та російську кров. Для тата рідною стала «перлина біля Чорного моря» Одеса, мама народилася на Сумщині. А маленька Маринка побачила світ на Далекому Сході, де на той час служив глава родини. Жінка віль-

но володіє двома мовами й ніколи не вбачала в цьому проблеми. До того ж, ні про які «утиски» й «погрози» з боку україномовних співвітчизників ніколи не йшлося. Від цього прокремлівська пропаганда здавалася ще божевільнішою, а ситуація – трагічнішою. Усі крапки над «і» розставило вторгнення бойовиків на Схід країни. З цього часу сумнівів у жінки в тому, що це – найсправжнісінька зрада з боку тих, кого вона й по крові вважала братами, не залишилося.

«Проблема в тому, що їм з вершин Уральських гір, мабуть, видніше й зрозуміліше, – з гірким сарказмом ділиться наболі-

лим Марина, – що відбувалося у нас на Майдані й чого прагне український народ.

Жінка відчувала, що не може сидіти склавши руки на дивані. Тим паче, що в зоні конфлікту майже з перших днів була її кохана людина. Чоловік був членом екіпажу літаків, які заходили на посадку в сумнозвісний Луганський аеропорт, транспортували вантажі, залучались до ротації військовослужбовців.

Із невеличкого затишного Борисполя до Сходу – півтори години льоту. Марина стояла біля вікна й відчувала, що ще трішки – і все. Просто не вистачить сил і вона збожеволіє. Го-

динникова стрілка байдуже повзла циферблатом, а вона так і не почула звук літака, який заходить на посадку. Намагалася втішити себе тим, що чоловік із колегами просто затрималися. Можливо, їх навіть повернули, до аеропорту. Та «послужлива» уява вперто малювала жакливі картини похорону екіпажу збитого Ан-30. Чоловік запізнився на півгодини – екіпаж був змушений обходити грозований фронт. Але з того дня життя Марини Добровольської змінило свій плін на сто вісімдесят градусів.

«Чоловік у мене – фанат літаків, – випромінюючи усмішку,

розповідає пані Марина. – Хоча я й донька військового, але любов до літаків, – то від чоловіка. Він мені їх уперше показав і розповів про кожен. Саме транспортні Ани. Вони надзвичайні! Його закоханість у крилаті машини передалася мені, а разом з цим і мрії про другий шанс для цих літаків. Випадково доля звела подружжя з Юрієм Бірюковим, організатором волонтерського об'єднання, а згодом благодійного фонду «Крила Фенікса».

На той час чоловік уже був відомий як людина, здатна вирішити нагальні проблеми українських військовиків. Він допома-

гав нашим підрозділам виходити з окупованого Криму, опікувався долею військовиків із 79-ї окремої аеромобільної бригади. Отже, без вагань було вирішено долучити Юрія Сергійовича до відповідальної справи: подарувати літакові надію на небо.

Спочатку волонтер був шокований таким проханням. «Дайте припаркуюся», – здивованим голосом вимовив чоловік. А вже до цього часу займатися авіацією йому не доводилося. Але за кілька днів Бірюков приїхав до Борисполя, щоб на власні очі побачити «той самий» літак. Побачив і... також закохався в цього сріблястого птаха, який так прагнув знову злетіти.

Закипіла робота. Марина не могла вже ні про що інше думати, окрім свого «Везунчика». Жінка домовилася із заводом-виробником про отримання дозволу на продовження ресурсу експлуатації техніки. Авіація – галузь складна і надзвичайно відповідальна. Від справності найдрібнішого гвинтика залежить життя десятків людей. Із завмиранням серця чекало под-

ружжя Добровольських на висновок дефектувальників. І відповідь була позитивною! «Везунчик» літатиме, якщо будуть усунені всі несправності. А їх у літака було чимало – час та умови зберігання зробили свою підступну справу. Відновлення металевого «підопічного» відбувалося у військовій частині силами

**«Волонтерство – це добра
"школа життя". За короткий
проміжок часу ти отримуєш
уявлення про добро та зло,
про правду й неправду»**

інженерів ескадрильї та особового складу техніко-експлуатаційної частини. Від заводчан отримували тільки необхідні консультації.

І ось народний улюбленець (і це можна сказати без перебільшення, адже долею «Везунчика» переймалися не лише українці, але й авіафанати з Польщі, Канади та навіть Африканського континенту) готовий до свого першого польоту. І сталося це в останню суботу серпня, коли

авіатори святкують професійне свято. Навіть зовні літак відрізняється від своїх побратимів. Із білого літака з блакитною смугою вздовж фюзеляжу він перетворився на піксельованого синьо-сірого красеня. А емблема «Крил Фенікса» біля носової частини нагадує про те, що літак є уособленням усього волонтерського руху, який допомагає армії відродитися, наче казковому птаху Феніксу.

Схвилювано дивиться Марина в небо. Здавалося б, вже вкотре спостерігає, як шасі відриваються від злітної смуги й літак набирає висоту. Але цього разу все інакше – це не просто політ. Мрія металевого птаха здійснилася!

...Після кількох місяців битви за літак настало тимчасове затишшя. Та жінка вже добре розуміла, що без роботи сидіти не зможе. Адже волонтерство нарівні із професією журналіста стало для неї не лише активною діяльністю, але й стилем життя.

«Волонтерство – це добра "школа життя", – ділиться своїм розумінням цього явища Мари-

на Добровольська. – За короткий проміжок часу ти отримуєш уявлення про добро та зло, про правду й неправду. Про те, як розставляти пріоритети. Я б радила всім хоча б трішечки займатися цим. Вчитися ділитися своїми коштами, часом, а головне – емоціями».

Не бажаючи змінювати життєві принципи, жінка починає опікуватися хлопцями, які йшли в зону АТО добровольцями. Хвилювалася за кожного. Адже в зону бойових дій відправлялися військовики із рідної 15-ї авіабригади. Хлопцям належало виконувати неспецифічні завдання. Вони ставали стрільцями та водіями. Та згідно з чинними нормами замість зручних берців авіаторам видали льотні черевики, які аж ніяк не гарантували ні комфорту, ні безпеки в нових умовах. Тож хлопців потрібно було забезпечити всім необхідним.

«Кадрові офіцери та контрактники у порівнянні з мобілізованими – це була катастрофа, вважалося, що вони і так всім забезпечені, а чого не вистачає, куплять за власні гроші», – ділиться вона тим, що наболіло.

На заклик жінки допомогти льотчикам відгукнулися десятки небайдужих людей. Хтось перераховував кілька гривень, а хтось одразу міг собі дозволити «кинути» на банківську карту волонтера тисячу. Пані Марина була вдячна всім без винятку за небайдужість та підтримку. За волонтерські справи вона вболівала, як за власні.

І ось усе необхідне вже придбане. Здавалося, тепер треба тільки – залишити речі на складі для обліку й роздачі військовикам. Але тут громадські активісти наштотували на серйозну проблему. Придбане на народні гроші спорядження комірник не мав права ні реєструвати, ні, тим паче, видавати. Тоді команда Добровольської знайшла вихід. Усі авіатори, які того дня отримали взуття, ставили свій підпис

навпроти прізвища на звичайному аркуші. Та ця звітність була радше заспокоєнням для самих активістів, а не значущим документом для держави.

Нині Марина Добровольська, як і сотні її колег по волонтерському руху, серйозно непокоїться за своє майбутнє. Прийти й звинуватити у фінансових махінаціях можуть кожного. В особливій небезпеці – приватні благодійники й організатори надання допомоги нашим бійцям. Роблячи свою справу в найспекотніший період війни, ці люди часто-густо не мали ні часу, ні сил, ні можливості займатися бюрократично-паперовою тяганиною. До того ж і сама держава поставилася до цієї нагальної проблеми мляво, досі не розробивши зразки звітності для волонтерів. А от механізми покарання винних уже запущені. Поряд із дрібними (й не дуже) шахраями, для котрих воєнні дії стали нагодою для особистого збагачення, під удар потрапили люди, які не жалкували ні часу, ні коштів для допомоги воякам на

східних рубежах нашої країни. Що на них чекає – невідомо. Допоки мусять жити під дамокловим мечем, у постійній тривозі й невизначеності.

«Якщо у нас зайшла мова про амністію сепаратистам, то якусь податкову амністію для волонтерів можна зробити, – пропонує своє бачення ситуації пані Марина й категорично додає: – Хоча про яку амністію може йти мова по відношенню до невинних людей, які витягували армію та країну на власних плечах, коли держава була розгублена та безпорадна.

Та за буденністю пані Марина жодного дня не забувала про улюблені літаки. Спостерігаючи за тим, як шугає в небі «Везунчик», виконуючи по кілька рейсів на тиждень, мріяла подарувати «щасливий білет» бодай ще одному літакові. І зробити його не просто транспортником, а «повітряним лікарем». Думками про санітарний літак одного вечора вона поділилася телефоном все з тим же засновником фонду «Крила Фенікса».

– Юро, ми «потягнемо» ще один літак? – з надією запитала молода жінка.

– А це «смачненько», давай спробуємо! – з азартом відповів Юрій Сергійович.

... Літак назвали «Рятунчиком». Спочатку волонтери на чолі з Мариною мріяли про справжній «шпиталь на крилах» із сучасною операційною, реанімацією, всім необхідним спорядженням. Але довести до кінця такий проект виявилось нереальним. Якщо навіть коштів для цього літака буде зібрано вдвічі більше, ніж для його крилатого старшого брата, дешевше буде відразу купити новий літак, а не повертати до життя стару техніку. Тому «Рятунчик» було вирішено ремонтувати як «транспортник». А перед першим польотом оснастити всім необхідним для того, щоб за півгодини перетворити літак на «швидку допомогу» – санітарними стійками, стрічками та ношами. «Рятунчик» здійнявся в небо у травні цього року.

А в серпні вся дружна волонтерська команда вітала з першим рочком життя свого первістка «Везунчика». На його честь навіть спекли торт і прикрасили символічною одиничкою. Зараз

обидва літаки виконують безліч транспортних завдань і максимально задіяні в забезпеченні АТО.

Пропорційно з тим, як зростає стаж волонтерства в Марини Добровольської, додавалося розуміння, що проблеми чатують на військовиків за кожним роком. І не лише на них самих, але й на дружин, дітей, літніх батьків. Відпустивши у вільний політ другий літак, жінка почала займатися проблемою надання інформаційної допомоги сім'ям атошників із найрізноманітніших питань. Право на пільги, службове житло, інформацію про зниклих безвісти й загиблих, оздоровлення дітей... Номери телефонів змішувалися з параграфами відповідних законів, а обличчя чиновників із високих кабінетів із благаючими очима її нових підопічних. Марині телефонували і вдень, і вночі. Цікавилися, наполягали, вимагали. Але, частіше за все, дивилися на жінку, як на казкову чарівницю, яка легким помахом чарівної палички може вирішити всі проблеми. Жінці не вистачало сили відмовити нікому. Якщо не могла допомогти сама – намагалася дати координати потрібних

людей. Почувалася багатодітною мамою. А поряд же ще двоє найрідніших у світі людей – дочечка-школярка й синочок, майбутній першокласник. Матір із жахом розуміла, що бачить своїх дітей лише за сніданком і вечерею. Часто-густо їй увечері навіть не вистачало сил розпитати, як минув у малечі день. Почувалася так, ніби її ось-ось затягне у гігантський вир.

Чоловік Богдан, як міг, заспокоював дружину. Бачив, як їй не легко, й непомітно перебирав на себе всі господарські клопоти. Але зрештою і він не зміг змовчати й порадив Марині «зменшити оберти». Намагався якомога тактовніше пояснити, що всім допомогти неможливо. а зберегти здоров'я в такому нервовому темпі не вдасться

Про чоловіка пані Марина говорить з любов'ю та великою шаную: «Я безмежно вдячна чоловікові за те, що він підхопив мої обов'язки й тягне весь побут на собі. Це попри те, що він – військовий льотчик і може кожної миті вилетіти кудись у від'їждження. Попри все те, що я зробила для наших вояків, у мене велике почуття провини перед родиною».

Дослухавшись до поради коханої людини, жінка зосередила увагу на проблемах забезпечення військових службовим житлом. Проблема й дійсно нагальна. Зарплата військового льотчика невелика. На неї часто-густо доводиться утримувати не тільки власну родину, але й батьків. Не дивина, коли кілька поколінь туляться в однокімнатній квартирі. А зовсім поряд – цивільний аеропорт «Бориспіль», де працівникам зарплати нараховують у рази більші. Де вже за кілька років роботи можна придбати власне житло й мати зовсім інший рівень життя. Лави військових авіаторів невпинно рідшають – льотчики залишають армію. А держава втрачає першокласних спеціалістів, на навчання яких витратила мільйони.

На щастя, Міністерство оборони розпочало амбітну програму закупівлі житла в місцевих будівельних компаній. «Головна проблема в тому, що забудовники часто й не здогадуються про тендери, – розводить руками Марина Добровольська. – Вони про них або не чули, або самі люди не розуміють, навіщо це все потрібно. Ми намагалися

Міністерство оборони розпочало амбітну програму закупівлі житла в місцевих будівельних компаній

насамперед, пояснити всім ситуацію. Запевнити, що це принесе користь військовим та й самим підприємцям не буде збитків. І, знаєте, дуже рідко хтось відмовлявся. Недарма ж кажуть, що потрібно стукати, тоді відчиняє. Інша річ, що не всі змогли виконати умови тендерів, не витримували вимоги до документації. Хтось сховався за дистанцією після першого ж провалу на торгах, інші наполегливо вдосконалювали документи. Складний процес, дуже складний і нервовий».

Працюючи в такій незвичній для себе сфері, жінка скоро побачила ще одну колосальну проблему. Місто помаленьку «відкушувало» у військової частини землі, на яких могли б височіти нові службові будинки. Відмова була «залізобетонна»: мовляв, землі не зареєстровані й не внесені до кадастру. Дружині бортового техника й волонтерів довелося зіштовхнутися зі світом влади.

Рішення подати свою кандидатуру на місцеві вибори до міськради виникло спонтанно. Спочатку воно взагалі не сприймалося серйозно.

«Розумієте, в мене не було ні грошей, ні гречки, щоб нею засівати?» У мене в активі лише філософський факультет Харківського держуніверситету. Все...» – сміється пані Марина.

Але було в жінки важливіше: нездоланне бажання допомагати людям, які цього потребують, воля до перемоги, а головне – підтримка рідних та знайомих. Та брудні технології ще діють, так за коротку передвиборну кампанію Марині довелося вислухати про себе найдикіші плітки. Але вони викликали тільки усмішки в авіаторів, які знали про жінку не з чуток. Тому із відкритим серцем та спокійним сумлінням підтримали її більшістю голосів.

Перемога стала для Марини Добровольської приємною несподіванкою. Вона й досі не відчуває себе «слогою народу». Адже тільки починає розбиратися в нюансах та правилах місцевого самоврядування, тільки знайомиться зі своїми обов'язками. Жінка й надалі планує займатися волонтерством. Але вже на іншому рівні. Вірить, що новий статус допоможе швидше вирішувати нагальні проблеми військовиків. А ще – хоче відкрити нову сторінку у мережі «Facebook».

– Я назву її «Волонтер іде у владу», – із дитячою ширістю ділиться планами пані Марина, – буду звітувати, що діється на теренах місцевої ради. Щоб хоч трохи відкрити її до людей. Майже як розвідник. Поки є енергія, поки є отой запал щось робити, я буду цим займатися!»

І слова ці зовсім не пафосні. Просто це тверде переконання людини, яка знає, чого прагне від життя. А ще – прямує до своєї мети на крилах милосердя.

Олександра ВАСИЛЕНКО

СУЧАСНІ АМАЗОНКИ СПОВІДУЮТЬ ДОБРО

Ще вчора гуркіт пострілів, холодні ночі та спекотні дні, проведені на блок постах та в окопах, були для цих бійців звичною справою. Сьогодні вони, скалічені та виснажені війною, поступово повертаються до мирного життя. Забути війну та залікувати психологічні рани без сторонньої допомоги їм вкрай складно. Тож цю справу перебрали на себе волонтери. Зокрема жіноча команда, яка опікується Ірпінським військовим госпіталем. Ці тендітні представниці кращої половини людства стали для наших військовослужбовців не лише турботливими сестрами милосердя, а й психологами та порадиницями

Коли Батьківщина – понад усе

Серед тих, хто не зміг залишитися осторонь проблем, що водночас з'явилися в нашій державі, – волонтер Наталія Хіцова.

Так склалося, що з 2012 по 2014 роки вона разом із чоловіком Олександром, сином Тарасом та донечкою Лідією жили в Казахстані. Олександр мав там свій бізнес. Подружжя завжди пильно стежило за подіями, які відбувалися в Україні. Особливо переймалися долею українського Майдану 2013-2014 років. Оскільки фізично приїхати не могли, активно допомагали фінансово. А коли після анексії Криму почалася війна на Донбасі, вирішили таки повернутися – щойно в дітей закінчився навчальний рік, на початку червня 2014-го. Події, що стрімко розвивалися на Батьківщині, стали ніби каталізатором, який змусив родину прийняти непросте, але вкрай потрібне рішення.

Про перших поранених, які з'явилися тими днями в Ірпіні, Наталія довідалася через соціальні мережі. Відразу привезла одяг, їжу...

– Мене зустріла волонтер Наталія Завадська, – пригадує Наталія Хіцова. – Від неї дізналася, що госпіталь потребує допомоги небайдужих людей. Тож вирішила залишитись працювати тут надалі. Коли вперше завітала до поранених, то, звісно, трохи хвилювалася: не знала, як і про що з ними говорити. Адже там, на Донбасі, вони бачили війну, смерть і страждання. Тут тим часом продовжується звичайне життя, ніби у країні нічого й не відбувається. Згодом і я, і мої колежанки зрозуміли, що наші захисники – це звичайні люди, яких серед наших співгромадян дуже багато.

Створюючи волонтерський осередок у військовій медичній установі, активісти вирішили не гаяти часу на реєстрацію та іншу

паперову тяганину. Вони відразу приступили до конкретних справ.

– Оскільки ми – не зареєстрована організація, то зібрану від благодійників допомогу відразу передаємо госпіталю і вже його персонал готує відповідну звітну документацію, – уточнює пані Наталія. – Ми тим часом продовжуємо шукати ліки, обладнання, одяг, продукти харчування... Щодня спілкуємося з бійцями та лікарями, розпитуємо про нагальні потреби у препаратах, додаткових обстеженнях на сучасній апаратурі тощо. Приміром, магнітно-резонансної томографії та деяких видів ультразвукового дослідження госпіталь не має, тож цей напрямок взяли на себе ми.

Ліками госпіталь забезпечений загалом непогано. Але часом трапляються випадки, коли, приміром, необхідно терміново придбати рідкісний препарат. Тоді до цієї роботи долучається дружна жіноча команда. За можливості волонтери «супроводжують» і вже виписаних після лікування воїнів. Адже часто-густо приймати дорогі препарати їм доводиться, вже перебуваючи вдома.

– Активну допомогу надають активісти, зареєстровані в нашій спільноті в мережі «Facebook», – розповідає волонтер Ольга Аргат. – На цю сторінку підписані понад три тисячі користувачів. Саме через неї ми публікуємо інформацію щодо нагальних потреб. Тут же розміщуємо

Наймолодшій волонтерці госпіталю Лідії – лише 9 років

звіти про використання отриманих грошей чи матеріальних засобів. Усе відбувається прозоро, відкрито і, головне, оперативно.

Так, коли до Борисполя прибув новий борт із пораненими, багатьох з яких прийняв Ірпінський військовий госпіталь, потрібно було терміново поповнити запаси. Люди відгукнулися відразу. Серед перших – Ірина Любашевська, Ірина Мошковська, Ярослава Наконечна. Вони працюють з перших днів організації групи, а кожне чергове завдання виконують сумлінно і швидко.

Кудряшка, Цюпочка та інші

Команда ірпінських волонтерів загалом налічує декілька десятків жінок та дівчат віком від 20 до майже 60 років. Найбільш активних учасників – близько половини. Хто не має змоги бути поруч постійно, – допомагають періодично. Адже витримати

Життя за кордоном Наталія Хіцова змінила на складну роботу волонтера

психологічну напругу, стреси та стан постійного вирішення проблем насправді досить важко. До того ж у переважній більшості є сім'ї та діти.

Іх усіх, безумовно, об'єднує одна значуща риса – любов до рідної Батьківщини, прагнення допомогти нашим пораненим солдатам та мрія про якнайшвидше закінчення війни. Саме тому вони щодня збираються у приміщенні, наданому командуванням госпіталю, уточнюють завдання і поспішають кожна у своїй справі.

Роботу проводять за декількома напрямками. Одна з груп, приміром, працює безпосередньо у відділеннях. Сюди йдуть найбільш морально і психологічно стійкі жінки. Адже спілкуватися щодня з пораненими, бачити їхні проблеми і мати при цьому

неабияку витримку зможе не кожен.

Серед тих, хто взяв на себе цю непросту місію, – Наталія Завадська. Вона – волонтер відділення травматології – одного з найважливіших у госпіталі, де лікується чимало бійців, щодня проводяться складні операції. Крім того, жінка займається поставленням титанових та сталевих пластин для протезування, шукає кошти, спонсорів тощо.

Безліч добрих справ і на рахунку Наталії Бондаренко. Свого часу вона опікувалася кількома відділеннями. Нині працює в хірургічному.

– Щоразу, коли я заходжу до палат, то насамперед цікавлюся, чи є нові

пацієнти, – розповідає про свою роботу жінка. – Знайомлюся з ними, запитую, звідки родом. Потім спілкуюся з лікарями, аби

дізнатися потребу в лікарських препаратах чи інших засобах. Чимало пацієнтів хірургічного відділення не в змозі пересуватися самостійно, тож своїм підопічним я приношу продукти та різні смаколики.

Ще одна команда працює на складі. Там зберігаються одяг, продукти харчування, речі першої необхідності та інша матеріальна допомога, яка надходить від благодійників. Але сюди бійці приходять не лише за цим. Часто-густо їм хочеться просто поспілкуватися та відволіктися від неприємних спогадів про війну. Кожному, хто переступає поріг волонтерського осередку, його господарі спочатку пропонують чай або каву з тістечками, розпитують про самопочуття, сімейні та особисті справи, можливі проблеми тощо. Потім забезпечують усім необхідним, адже досить часто хлопці потрапляють сюди просто з передової, без особистих речей і предметів першої необхідності.

Оскільки в госпіталі неможливо проводити деякі види обстеження та відсутні окремі спеціалісти, хворих на автотранспорті доправляють до інших закладів Києва та області. Цю роботу виконують автоволонтери. Вони

Іх усіх, безумовно, об'єднує одна значуща риса – любов до рідної Батьківщини, прагнення допомогти нашим пораненим солдатам та мрія про закінчення війни

також допомагають бійцям дістатися до вокзалу після виписки. Цю діяльність координує Тетяна Цюпка. Взявши на себе роль диспетчера, вона планує час поїздок, необхідні маршрути та виконавців. Колежанки ласкаво називають її Цюпочкою. Попри те, що ця професія стала для Тетяни абсолютно новою, з обов'язками вона справляється чудово, тож заслужила неформальне звання «генія логістики». Тепер естафету від Тетяни підхопила волонтер Наталя Макарова.

Віднедавня автоволонтерам працюється значно легше. Посприяло цьому подружжя Володимира та Марини Богушів. На їхнє прохання міський голова Ірпеня Володимир Карплюк розпорядився виділити для перевезень окремий автомобіль, який викликають за потреби. Відтепер лівова частка відряджень припадає на нього.

Реабілітація МИСТЕЦТВОМ

Доброю традицією стало проводити в госпіталі творчі майстер-класи. Художниця Міла Гарбар, приміром, вчить воїнів робити репродукції, правильно зображати предмети, людей, побут, природу тощо. Охочих навчитися тонкощів образотворчого мистецтва серед воїнів насправді небагато. Проте Міла вважає: навіть кілька відвідувачів означає кілька зцілених душ. Хто знає, може серед суворох та випробуваних війною чоловіків насправді є такі, в яких виявляться неабиякі творчі здібності.

Наносити малюнок на чашки, футболки та інші предмети вжитку спеціальними фарбами вчить Наталія Лисиченко. Особливо бійці тішаються розфарбованим одягом, адже власноруч створений виріб одягати й носити набагато приємніше.

Молода художниця Софія Дзюблук проводить майстер-

Не бракує військової «клієнтури» у волонтера Василя Похилої та її колег

класи з ліногравюри. Для її створення зображення спочатку вирізають на лінолеумі або іншій полімерній основі, а потім друкують на аркуші паперу. І хоча про такий вид мистецтва більшість військовослужбовців довідалися вперше, чоловікам він одразу припав до душі. Тепер вони з дитячим захопленням пробують створювати власні творчі доробки.

Творчою реабілітацією займається ще одна окрема група. Її активісти організовують виїзди поранених бійців у Карпати, до Прикарпаття та інших мальовничих куточків України. Там хлопці не лише відпочивають, а й мають нагоду випробувати своє натхнення: малюють олією на полотні, акварельними фарбами на папері, займаються художнім ліпленням тощо. Це допомагає їм швидше адаптуватися до мирного життя.

Практичне спрямування має робота, яку проводить Ірина Верхоглядова. Вона та інші жінки-волонтери плетуть маскувальні сітки для передової. Ірина підбирає матеріали, відповідну кольорову гаму в залежності від пори року, місцевості тощо. Започатковуючи експеримент, волонтери планували, що сітки плестимуть бійці, які перебувають на лікуванні. Але для більшості з них ця справа видалася занадто марудною, тож її продовжують виключно жінки.

Крім того, в госпіталі працює група волонтерів-психологів. Їхню роботу координує Віра Шевченко. Коли до госпіталю потрапляє чимало бійців із ознаками психотравматичного синдрому і штатний психолог має велике навантаження, за роботу беруться саме вони. Кожен сеанс волонтери обліковують у спеціальному журналі.

Роботу на складі організовує Інна Лабанович

Не бракує військової «клієнтури» у волонтерів-перукарів. Вони періодично навідуються у госпіталь, аби постригти бійців. Мар'яна Доріченко, приміром, вже понад рік приїздить по суботах. Сніжана Арутюнян та Василина Похила працюють у будні дні.

«Вчимося оде в одного мудрості»

Галина Дмитренко, Олена Купецька, Олександра Афанасьєва, Юлія Семенова, Наталія Бухтеева, Анна Курдидик, Тетяна Крутий, Ольга Аргат, Ірина Одарич, Інна Лабанович, Наталя Козіна, Юліана Чех. Ці та багато інших благодійниць становлять той авангард, на якому впевнено тримається волонтерська робота в Ірпінському військовому госпіталі. Тендітні берегині та заступниці неабияк пишаються своєю почесною місією та знайомством із нашими захисниками. А ще черпають від них багато життєвої мудрості.

– В якусь мить свого життя я зрозуміла, що біль-

ше не можу просто сидіти вдома, – говорить волонтер Інна Лабанович.

– Саме цим і зумовлений мій прихід у волонтерство. Від подруги дізналася, що вона допомагає бійцям у госпіталі. Спочатку погодилася лише спробувати, а тепер ця справа стала невід'ємною частиною мого життя. Постійне спілкування з пораненими хлопцями дозволило навести лад у власних думках. Фактично ми одне в одного вчимося мудрості, а також

черпаємо віру в те, що в нашій країні зрештою все зміниться на краще.

Доброволець Сергій з Ірпеня вразив медперсонал та волонтерів своєю щирістю й відкритою душею. Під час першої мобілізації він служив розвідником у 72-й окремій механізованій бригаді. Був поранений біля Іловайська, лікувався в ірпінському госпіталі. Одужав та повернувся на передову, а після демобілізації зрозумів, що відсиджуватися вдома не зможе. Тож знову пішов до військового комісаріату. Нині проходить службу у 80-й окремій аеромобільній бригаді.

Жодними героїчними вчинками Сергій не хвалився. Але, за словами волонтерів, з його розмов можна було зрозуміти, що військовослужбовець сумлінно, чесно та виважено виконував свою роботу, не намагався деє виділитися або навпаки – заховатися за спину товаришів. Такі риси характеру неабияк імпонують волонтерам. Адже вчать обирати правильні пріоритети в житті, повертають до істинного розуміння того, що найважливіше мати здоров'я, близьких люблячих людей і мирне небо над головою.

Сергій БАСАРАБ

На плечах тендітних благодійниць тримається вся волонтерська робота в госпіталі

Рядки, народжені душею

Вже цілий рік
Не можу спати спокійно:
Україна бореться,
А може, все безнадійно?
На майдан студенти вийшли
За краще майбутнє,
За Європу, а не за Путіна,
Небесна сотня
З раю дивиться,
А Україна у вогні,
Гарячий Схід палає,
Хлопці кращі гинуть
І мама знову плаче,
У кожному бачить
Свого сина
Крим відірвав по-живому
Східний сусід
Мабуть, не знає закону Божого,

І що так робити не слід,
Не слід підступно
Вбивати брата, бо
Хоч молодший він
Та зможе гідну відсіч дати
Українці єднаються,
Для армії роблять усе,
Бо Україна - єдина,
І вона - понад усе!
Намагаюсь не впадати в
депресію
Після останніх новин:
Бачу, як сусідній цар на
Донбас
Знов завозить зброю та
війська,
А каже, що то - не він,
Знов спадає на думку
Мудра Біблія,
Де Каїн підло
Вбиває брата Авеля
І серце рветься від розпачу:
Треба сильнішими стати,
Щоб захистить Батьківщину,

Маріанна Транько,
13 років,
м. Люботин
Харківської області
Вірш написаний рік тому.

Бо вона - мати.
Україна - прекрасна,
Як ранок весняний, як спів
солов'їний,
Як кетяг калини,
Як усміх дівочий,
Як мамині очі,
Як струмочок співочий,
Як зоряні ночі,
Як клекіт лелечий,
Як лемент малечі,
Як місяць уповні,
Як Ворскла уповінь,
Як соняхи в полі,
Як жага до волі,
Як радість народження,
Як щастя відродження!
Україна - не руїна!
Буремний час мине,
На сході знову
Сонце встане,
Життя - триватиме,
Лунатимуть нові пісні!
Україна - процвітатиме
Довіку і нині
Слава Героям!
Слава Україні!

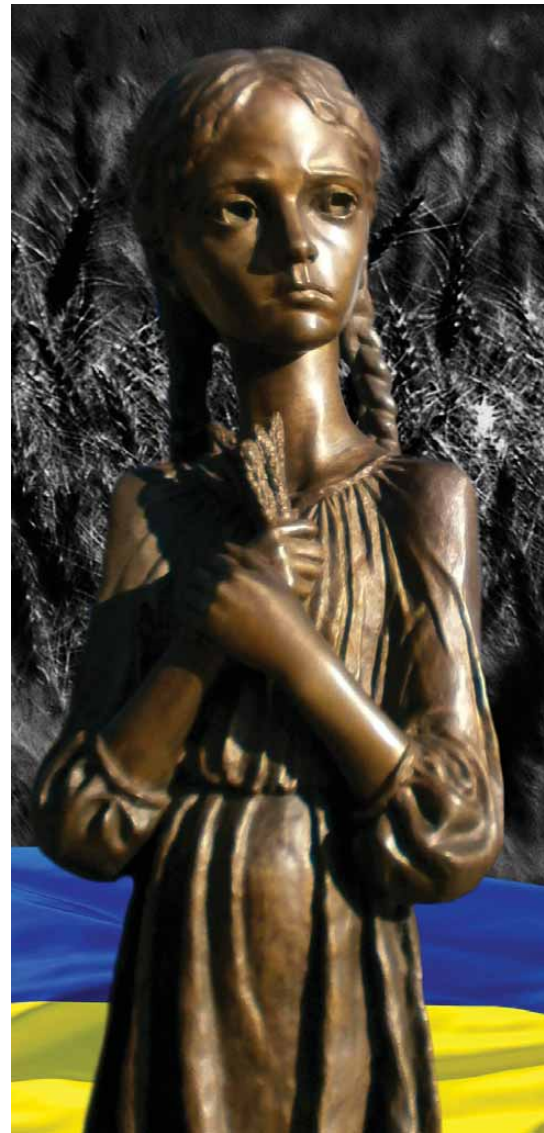
Адреса виправлення
Почт. ящик
м. Люботин
Харківської області
13033
КНИЖКОВИЙ
КАРТЕ СИМЕНОВ

Історія взаємовідносин Росії і України сповнена жорстокості, підступності, лицемірства з боку «старшого брата». А ще – масового знищення українців. Наприклад, громадянська війна і наступні репресії, влаштовані росіянами, занапастили кілька мільйонів людських життів.

А Друга світова, до розв'язання якої теж був причетний Кремль, обійшлася нам ще дорожче. Та була в нашій історії ще одна війна, неоголошена, спланована і організована безпосередньо в Москві, яка викосила мільйони українців. Її назва – Голодомор.

Протягом десятиліть про нього та його жертв не можна було навіть згадувати

«ЧОРНІ ДОШКИ» УКРАЇНИ

«Хліб десь є, але не в нас...»

Про те, що в 1932-1933 роках українці вмирали голодною смертю, знають усі. Принаймні більшість наших громадян. Але витоки цього жадливого експерименту над нашим селянством сягають початку 20-х років минулого століття. Адже Ленін, за чийм наказом багатотисячна більшовицька орда окупувала Україну, розглядав її як головно-

го постачальника хліба, без якого його влада не втрималася б. Так звані продовольчі загони, що були сформовані переважно з кримінальних злочинців, безжально відбирали в селян хліб.

Як це робилося, видно із доповідної записки голови українського уряду Християна Раковського, адресованої Леніну.

«На український уряд було покладене найбільш складне завдання – дати Росії хліб. Треба

пам'ятати, що з 12 українських губерній 5 є неурожайними, а в решті урожай нижче середнього. Проте ми зібрали і відправили 58 мільйонів пудів хліба. І це в той час, коли вся Росія, зокрема Сибір, Північний Кавказ, Туркестан, Крим, зібрали лише 98 мільйонів пудів хліба. В українських губерніях лютує голод, тиф, здихає худоба».

Попри ці зізнання, «товариш Раковський» просив, щоб «ро-

Навесні 1933 помирало:
 щохвилини **17**
 щогодини **1000**
 щодня **25000**
 українців

сійський уряд визначив завдання щодо заготівлі і відправки в Росію додаткових 40 мільйонів пудів хліба, які допоможуть нашим російським братам будувати світле майбутнє».

А ось ще один вельми цікавий документ – довідка Українського Червоного Хреста.

«В багатьох повітах 80 відсотків засіяного поля згоріли від сонця, і люди там зовсім не косили. Україна зібрала хліба у 1916 році близько 15 мільйонів тонн, а в 1921-му – лише 5 мільйонів тонн. Українці потребують додатково хоча б кілька мільйонів тонн хліба. Але, попри це, їх змушують здавати збіжжя, прирікаючи на голодну смерть».

Проте «вождь світового пролетаріату» вимагав збільшити поставки хліба. На думку багатьох істориків-дослідників теми українських голодоморів, на початку 20-х років радянська влада, організовуючи вивезення з України хліба, зробила першу спробу впокорити селян.

Наступні кілька років українське селянство жило відносно спокійно. Але в січні 1928 року радянський режим відновив примусові хлібозаготівлі. Проводилося вони під виглядом «конфіскації надлишків продовольчих товарів, які є для українських селян зайвими», як писала у березні 1928-го газета «Правда». Для виконання планів вживалися надзвичайні заходи.

ЧОРНА ДОШКА СІЛ КОЛОСПІВ, ЩО ЗАІСНО САБОТУЮТЬ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

1. Село Бер'їш—Павлоградського району
2. Село Гаврилівка—Мелітопольського району
3. колгосп «Комінтерн» — Апостолівського району.
4. колгосп «Червоне козацтво» — Апостолівського району
5. колгосп ім. Шевченка — Бердянського району.
6. колгосп «Червоний степ» — Бердянського району
7. колгосп «Комінтерн» — Васильківського району.
8. колгосп ім. Чубаря — Васильківського району.
9. колгосп ім. Сталіна — В.Білозерського району.
10. колгосп «Комінтерн» — В.Білозерського району.
11. колгосп «Юскра» — В.Лепетиського району.
12. колгосп «Блюхера» — В.Лепетиського району.
13. колгосп «Запорожець» — Генчеського району.
14. колгосп «Оборона України» — Генчеського району.
15. колгосп «17 мов» — Коларівського району.
16. колгосп «Комінтерн» — Коларівського району.
17. колгосп «Червоний прапор» — Магдалинського району.
18. колгосп «Гігант» — Магдалинського району.
19. колгосп «Ленінський шлях» — Межівського району
20. колгосп «Рейхенофельд» — Молочанського району.
21. колгосп «Авангард» — Молочанського району.
22. колгосп «Шахтар» — Никопільського району.
23. колгосп ім. Любимова — Н.Сиротківського району.
24. колгосп «Гігант» — Ч.Василівського району.
25. колгосп «Шлях Леніна» — Н.Сиротківського району.
26. колгосп «Широке поле» — Н.Сиротківського району.
27. колгосп «Вільний степ» — Павлоградського району.
28. колгосп «Комінтерн» — Саврівської сільр., Пятихатського району.
29. колгосп «10-річчя жовтня» — Чечел. сільради, Пятихатського району.
30. колгосп «Інтернаціонал» — Солонянського району.
31. колгосп «Радянська Україна» — Солонянського району.
32. колгосп ім. Петровського — Берестян. сільради, Ц.Костянтинівського району.
33. колгосп «Зелений лан» — Божедарівського району.
34. колгосп «Зелений гай» — Божедарівського району.
35. колгосп «Пятиріччя» — Н.Троїцького району.
36. колгосп «Червона Україна» — Н.Троїцького району.
37. колгосп «Прогрес» — В.Токмацького району.
38. колгосп «Червона зірка» — В.Дніпрівського району.

Кожен новий день віддаляє нас від страхіть 1932-1933 років, коли від голоду помирали тисячі українців. Щодня. Проте є ще поміж нас люди, які, переживши ті страшні події, дожили до часів, коли можна говорити правду, не боячись опинитися в катівнях КДБ чи в Сибіру

**Іван Клименко,
Київська область:**

«Влітку 1933-го у моїй Слобідці лютувала жадлива машина смерті. Був пік голодомору. Трупі лежали на вулицях, біля крамниці, у дворах і по хатах. По селу, як тіні, ходили люди, висохлі або ж пухлі. Не було біля хат ні тиночків, ні повіточок, нічого дерев'яного в господарстві — усе було спалено в печах, щоб зігріти хати.

Половина села вимерла від голоду. Правління колгоспу дало дві підводи для прибирання трупів. З правого боку річки Красна санітаром працював дід Свирид Грама, а з лівого — дід Сергій Сало. Це вони щодня без вихідних з раннього ранку до пізнього вечора грабарочкою з одною конячкою, що ледь трималася на ногах, їздили селом і збирали мертвих. За це діди отримували по мисочці супу з колгоспної кухні.

Тільки-но пухлі, висохлі, голодні люди чіплялися за якусь соломинку, щоб вижити, врятувати своїх дітей від голодної смерті, як кремлівські стерв'ятники вже були тут як тут.

Дерев'яна ступа була майже в кожній хаті. Без неї — смерть. У ній товкли сурогати, щоб смажити млинці на солідолі. Та кати про це довідалися — прийняли рішення про вилучення й ступ. Для того, хто сховає ступу, — тюрма...»

Зокрема, партфункціонери, працівники органів внутрішніх справ були направлені в основні сільськогосподарські регіони і персонально відповідали за виконання плану. А на дорогах встановлювалися блокпости, які не дозволяли вивозити зерно за межі сіл. Якщо «смотрящі» бачили, що воно продається на ринках, то воно негайно конфісковувалося, а «спекулянти» притягувалися до кримінальної відповідальності.

Ось що записав у своєму щоденнику український радянський письменник Андрій Головко:

Селяни здають хліб

«Хлібозаготівлі викачали весь хліб із селян. Надій на урожай нема. Селянство голодує. Правда, особливо радянську владу звинувачувати не треба, оскільки вона робітнича і, грабуючи селян, підтримує робітників... Хліб де є, але його їдять кацапи, а не ми. Якщо б хліб був у нас, ми могли б його роздати селянству. А тепер немає не тільки хліба, але й посівного матеріалу...».

Українці — у абсолютній більшості — вороже ставилися до радянської влади, принесеної з Москви на більшовицьких багнетах. Донедавна ми й гадки не мали, що боротьба проти інквізиторського режиму почалася ще у 20-х роках — відразу після того, як московські більшовики оголо-

сили себе господарями на нашій землі. В архівах колишнього КДБ збереглося чимало свідчень про непокору. Наприклад, органи ГПУ, які придушували спротив, восени 1928 року відзначали:

«Куркульський опір колективізації, починаючи з другої половини грудня, повсякчас зростає, особливо посилюється за останню декаду січня. Лише протягом 2 останніх місяців сталося 85 терористичних актів, було заарештовано 93-х повстанців. Однак у січні 1929-го відбулося 15 масових повстань, у яких брали

участь 2,5 тисячі селян».

Спротив більшовицькій владі поширювався. На початку березня 1930 року заступник голови ГПУ Української РСР Карл Карлсон доповідав у Москву:

«Повстання і заворушення відбулися у 15 районах Тульчинської округи, 8-ми Проскурівської, 10-ти Бердичівської, селлах Волинської, Білоцерківської, Роменської, Херсонської, Уманської округ. Селяни ліквідовують сільські ради, партійні та комсомольські осередки».

**«Голодна смерть
поставить їх на коліна»**

Радянська влада, звісно, жорстоко карала людей. Свід-

ченням цього може слугувати той факт, що лише з 1 лютого по 15 березня 1930 року було заарештовано 25 тисяч осіб, з яких близько тисячі розстріляли, а майже 4 тисячі відправили до таборів, при цьому 6 тисяч повстанців виселили за межі України. Але це не лякало селян, навпаки, додавало їм сил.

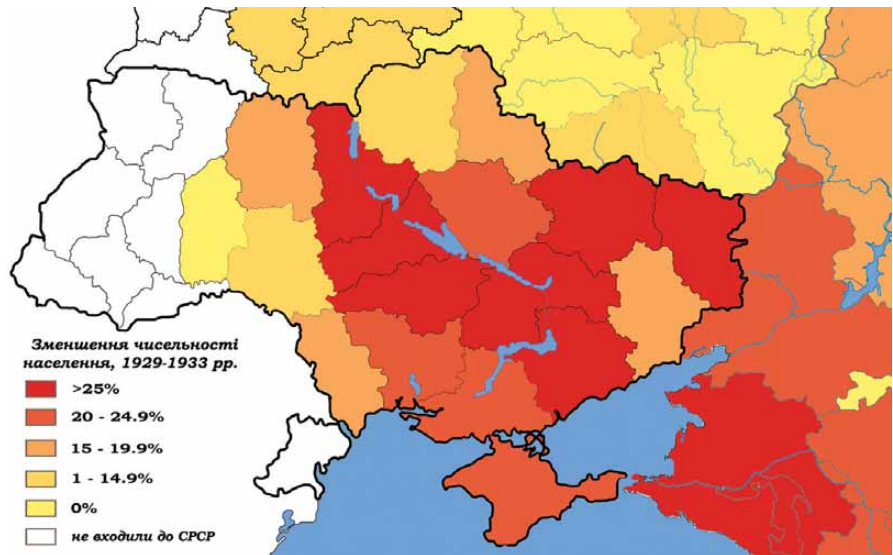
Ось що писав керівник українських чекістів В. Балицький своєму начальству:

«На сьогодні заворушення відбуваються у 13 селах. Повністтю вигнана радянська влада та актив із 50 сіл, а колгоспи ліквідовані в більшості населених пунктів».

Зважаючи на те, що боротьба українського селянства не лише не затихала, а й набирала обертів, кремлівські вожді вирішили оголосити йому війну – війну штучно створеним голодом.

Люди, рятуючись від голодної смерті, намагалися поїхати до міст, де були запроваджені продовольчі картки, за якими видавали невеличкі продуктові набори. Але їх не випускали, оточивши села загороджувальними загонами військ НКВС. І їм не лишалося тільки, як помирати голодною смертю.

Іноколи їли померлих родичів. Людей, що вдавалися до каніба-

лізму, засуджували до 10 років позбавлення волі, а то й розстрілу.

«Я залишилася вдома зі своєю дівчинкою Олександрою, якій 4 роки. Коли вона спала, я взяла ножа і зарізала її. Потім шматками варила дитяче м'ясо. Все це я робила тому, що помирала з голоду. До цього зіла двох котів і собаку. Хліб, який мала, в мене відібрала сільрада».

«Ми поз'їдали всіх котів, собак, яких відловлювали на сільських вулицях. Зрозумівши, що шестеро наших дітей помруть голодною смертю, вирішили врятувати хоча б кількох. Тому і зарізали двох найменших і най-

слабших, вважаючи, що вони все одно не виживуть. Завдяки синам прохарчувалися кілька тижнів, наваривши юшки».

Це – витяги зі свідчень жителів Київської області, яких за канібалізм радянська влада теж позбавила життя. Архіви зберігають сотні таких свідчень страшного злочину комуністичної влади проти українського народу. Коли їх читаєш, стає моторошно.

В державних архівах виявлено 1 022 кримінальні справи, порушені за фактами людодіства і труподіства, скоєними в різних регіонах України під час голодомору.

Ольга Юдіна, Полтавська область:

«Все, що люди заготовляли зі своїх городів, все забирали. Мого діда вигнали з хати. Він дуже працьовитий був і мав власне господарство, обробляв поле зі своєю сім'єю.

Якось пасла худобу і вже гнала її додому. Дорога пролягала повз кладовище, корова пішла швидше і втрапила в якусь яму, а потім як зареве, як підстрибне і як побіжить! Я підійшла до ями і думаю – що це таке? Дивлюся, а вона до половини закидана трупами, зверху сидить якийсь хлопчик, ще живий. Я від страху

ледь не звалилася в ту яму, а він дивиться на мене такими сумними, повними сліз, очима. Я побігла додому і все розповіла родичам, попросивши піти й витягти хлопчину. Але хто піде, як всі пухлі, слабкі і байдужі до

всього, що відбувається навколо?

Нам навіть колоски забороняли збирати. Тих, хто наважувався це робити, били. У нас голова колгоспу був Рябуха Петро Парфентійович. Зовсім неграмотна і дуже зла людина. Коли помер, то люди йшли за труною і танцювали...»

Українців – на «чорні дошки»

Ще під час хлібозаготівель 20-х років були запроваджені так звані «чорні дошки» – список сіл, які не виконували планів. Тоді, правда, у більшості випадків потрапляння до них обмежувалося моральними заходами впливу: людей, наприклад, соромили як «несвідомих елементів». Але у 1932-1933 роках до таких «несвідомих» вживалися інші заходи. Наприклад, їхні жителі не мали змоги залишити свої домівки, з ними припинялася будь-яка торгівля тощо. Під час складання списків для занесення на «чорну дошку» до уваги бралися не тільки відсотки, які відображали реалізацію плану

хлібозаготівель, але і політичне минуле села, починаючи з 1919 року: наявність серед його уродженців як активних діячів часів Української Народної Республіки, так і тих, хто висловлювався на її підтримку або чиї родичі служили у війську УНР. А також участь селян у «куркульських повстаннях» 1920-1921 років, негативне ставлення до колективізації та розкуркулення тощо. Якщо «класових ворогів» і не було, то їх «знаходили». Список сіл, занесених на «чорні дошки» визначали місцеві партійні і радянські органи. Наприклад, за рішенням Вінницького обкому партії село Мазурівка потрапило на неї тому, що тут народився «петлюрівський отаман Хмара», а Карпівці Чуднівського району як «відоме на Волині петлюрівське село в минулому».

Село Турбів Липовецького району заслужило покарання за «велику засміченість петлюрівським елементом».

Центральна українська влада охоче підтримувала пропозиції своїх ставлеників на місцях: 6 грудня 1932 р. була схвалена спільна постанова ЦК КП(б)У та РНК УСРР «Про занесення на «чорну дошку» сіл, які злісно саботують хлібозаготівлі». Занесли на неї десятки тисяч населе-

них пунктів, прирікши на голодну смерть мільйони їхніх жителів. В ті роки – фактично – вся Україна опинилася на «чорній дошці».

Інколи можна почути, що українські селяни голодували з вини української влади, мовляв, це вона необдуманно проводила хлібозаготівлі. Так, Й. Сталін, В. Молотов, Л. Каганович, П. Постишев, які були головними натхненниками і організаторами найстрашнішого в історії людства злочину, не вилучали у людей збіжжя. Безпосередніми виконавцями були так звані активісти – комуністи, комсомольці, працівники НКВС та інших партійно-каральних органів. Але наказували їм саме вони, «кремлівські мудреці». Звісно, що місцева компартійна еліта не лише не противилася цим наказам, а й проявляла ініціативу. Зокрема, перший секретар ЦК ВКП(б) України Станіслав Косіор, пам'ятники якому, до речі, до недавнього часу стояли в Києві та інших українських містах.

Відлуння голодомору

Більшовицький режим завдав українцям величезної шкоди. Наприклад, сьогоднішня несприятлива демографічна ситуація має безпосередній зв'язок з тими втратами, яких ми зазнали в 1932-1933 роках. Амери-

Тетяна Горбенко, Вінницька область:

«Мати працювала на бур'яках, а нас, дітей, зачиняла на клямку, наказувала нікого не впускати. Їли все, на що дивились очі: бур'яни, минулорічну гнилу картоплю, пекли полов'яники, воском змащуючи сковороду. Бабця моя щось сіяла в сінях, відчиняла двері і залітали пташки. Вона їх ловила, патрала і варила. Вона також їздила до Крижополя, там її цькували собаками, але вона вимінювала, все ж виміню-

вала якісь речі на хліб, кукурудзу.

На полі був хліб, але його приорювали і не давали людям збирати колоски. Дядько наш працював у колгоспі – доглядав коней і іноді в кишенях приносив трошки комбікорму, а бабця пекла млинці. Ми з сестрою і двоюрідними братами сиділи біля печі і голодними очима дивились на ці

млинці, подаючи голос, щоб нас бабця не пропустила. Припадало нам по одному млинцю раз на тиждень».

Діти збирають мерзлу картоплю на колгоспному полі

канський історик Тімоті Снайдер у своїй книзі «Криваві землі. Між Гітлером і Сталінін» стверджує, що втрати населення України серед ненароджених через Голодомор тих років сягають понад 6 мільйонів осіб. І це за найскромнішими підрахунками.

Кремлівські яничари, виморюючи українських селян голодом, яскраво продемонстрували, що буде з тими, хто виживе, але не бажатиме миритись зі становищем кріпаків. Саме після тих жахливих подій масові виступи селян припинилися: знесилені фізично і морально люди стали більш покірними. Серджо Граденіго – італійський консул в Харкові – тодішній столиці УРСР – писав:

«Цей голод – штучний і спеціально створений для того, щоб «провчити селян». Наслідком теперішнього лиха в Україні стане російська колонізація цієї країни, що призведе до зміни її етнографічного характеру. В майбутньому і, либонь, дуже близькому майбутньому, ніхто більше не говоритиме про Україну чи український народ, про українську проблему, бо Україна стане де-факто територією з переважно російським населенням. Голод і далі шаленіє і нищить людей, і просто неможливо збагнути, як може світ залишатися байдужим до такого лиха».

Слова дипломата виявилися пророчими. Вимерлі села заселяли вихідці з Росії, тож Україна,

насамперед південно-східні регіони, поступово зросійщувалася: українці, які приїздили туди, поступово втрачали свою ідентичність, перетворюючись на «єдиний народ з єдиною історією». Мине вісімдесят років, і цей «єдиний народ» – нащадки тих, кого сюди переселили, онуки і правнуки «активістів», які відбирали в наших дідів останні зернини хліба, обдурені кремлівськими бонзами, почнуть створювати так звані «Новоросію», «Донецьку і Луганську народні республіки».

У «Легенді про Уленшпігеля» є такий епізод. Мати хлопчини, що іде з дому, подарувала йому червоно-чорну торбину, в яку поклала попіл із серця його батька, сказавши:

«Червоне – це його кров, чорне – це наша туга. Хай він завжди б'є тобі у груди, як вогонь помсти катам».

Історія, описана письменником Шарлем де Костером, є досить повчальною для нас, українців. Більшовицькі кати винищили голодною смертю мільйони наших батьків, дідів, братів і сестер. Ідеологів і виконавців злочинних наказів вже давно поглинула темна прірва небуття. Але пам'ять про невинно убієнних священна. Вона досі стукає в наші серця, відгукуючись в них нестерпним болем та невгамовним сумом.

Сергій ЗЯТЬЄВ

Микола Трикоз, Київська область:

«Якось до нашої хати прийшли активісти і забрали корову, а через кілька днів ще й поросся. Нам, дітям, пообіцяли видавати молоко. Але його ми так і не скуштували, бо колгоспу потрібно було виконувати державний план з м'ясо– та молокозаготівлі.

З кожної курки, а їх переписували, треба було здати державі 60 яєць. На рік. Якщо ж у когось було поро-

ся, і він його заколов, то шкуру потрібно було теж обов'язково здати: за невиконання засуджували до 2 років буцегарні.

Обмолочене зерно з токів вантажили на підводи з червоними прапорами, відвозили в район на державні хлібоприймальні пункти.

Ховати людей на старому цвинтарі вже було ніде, тож відкрили новий. Усіх померлих голодною смертю ховали, як і мого батька, – без труни. Були випадки, коли вночі свіжі могили розгрібали й обрізали на трупах м'ясо, залишаючи лише голі кістки....

За зиму в селі поїли всіх собак, котів, позникали горобці і ворони. А навесні в річці Кам'янці почали ловити рибу, жаб, черепашок. Ловили все, що рухалося і що можна було їсти. Але їв ти чи не їв, а колгоспний бригадир виганяв на роботу. Виснажені голодом люди не могли працювати, валились з ніг, а колгоспне начальство звинувачувало їх у саботажі...»

СЛОВО ПРО ЛЕГЕНДАРНОГО НАЧВАРТИ

...Драматичний період новітньої історії України посунув на другий план багато подій і дат, які раніше здавалися важливими. Втім про катастрофу на Чорнобильській АЕС навіть у відносно спокійні й стабільні часи з кожним роком, що віддаляв нас від трагічного 1986-го, згадували дедалі менше. Та все ж двічі на рік – у квітні, на чергову річницю найстрашнішої техногенної аварії в історії людства, і в День вшанування ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, який з 2006 року відзначається 14 грудня, про неї говорили. Тоді на газетних шпальтах і телеекранах дуже часто тиражувалися публікації та сюжети із назвами на кшталт «Вони були першими». І все б нічого, якби там розповідали про справжніх «перших»

Телефонний дзвінок, що пролунав у моїй квартирі якраз 14 грудня 2012 року, був несподіваним. «Герман, Віктор Петрович», – по-військовому чітко відрекомендувався мій співбесідник. І в мене аж подих перехопило: невже я розмовляю зі старшим прапорщиком Германом, тим самим, чиє прізвище добре відоме будь-якому досліднику «чорнобильської» теми? Адже саме він був начальником варти, що охороняла ЧАЕС у ніч з 25 на 26 квітня 1986 року! Працюючи над книжкою «1-ша спеціальна», присвяченою історії 1-ї спецкомандатури внутрішніх військ МВС СРСР, особовий склад якої

виконував завдання з охорони ЧАЕС, я мріяв поспілкуватися з цією людиною. Шукав координати Віктора Петровича, але знайти так і не зміг. Книжка вийшла друком 2011 року і, власне, стала причиною того дзвінка. Віктор Петрович сказав, що йому дуже хочеться хоча б потримати її в руках. Уже те, що така книжка взагалі видана, його дуже здивувало.

– Чому ви взагалі вирішили написати про нас? – поцікавився Герман.

– Все, що пов'язане з Чорнобилем, мені дуже близьке, – відповів я. – Коли вже на те пішло, то ми однополчани! Я теж слу-

жив у вашій частині, брав участь у ліквідації наслідків аварії, але дещо пізніше, вас уже не застав. Але є ще одна причина – останнім часом з'явилося багато «липових перших ліквідаторів» з числа водіїв, зв'язківців, «партизанів», медиків, кухарів тощо. Звичайно, всі ті люди в зоні відчуження свого часу були і певні завдання виконували, але прізвища справжніх героїв, тих, хто ніс службу на об'єкті в перші, найстрашніші, дні, мало кому відомі!

Наша телефонна розмова тривала довго. Мене цікавило все – де народився Віктор Петрович, де служив до того, як доля привела його в 1-шу спецкомандатуру, чому не давав про себе знати останнім часом. А головне – якою він запам'ятав ту фатальну ніч? Адже проте, що відбувалося на станції, ми знаємо з точністю до хвилини – найстрашнішу в історії людства техногенну аварію досліджено, як то кажуть, уздовж і впоперек. Інша річ – людські враження. Що відчував 34-річний начальник варти, коли бачив те, що словами описати важко? Чи контролював свої емоції, коли страх підштовхував: «Тікай!», а обов'язок наказував: «Не панікуй і роби свою справу»? Що він казав своїм підлеглим? Спогади мого співрозмовника були дуже

важливі. Пізніше його розповідь суттєво доповнила друге видання «1-ї спеціальної». Проте, я гадаю, вона заслуговує й окремої публікації в часописі Національної гвардії України, військовослужбовці якої і нині продовжують охороняти зупинену ЧАЕС. Адже «зупинена» ще не означає «безпечна»... Отже...

«25 квітня я, як і завжди, приїхав на службу станційним автобусом. Зміна прибула в повному складі, я зібрав і проінструктував варту. Прийняв зміну в колеги, старшого прапорщика Валерія Луціва, розставив підлеглих по постах. Жодних неприємних передчуттів не було, навпаки, я із задоволенням планував вихідні із родиною на природі. Ми з дружиною, 11-річним сином та 6-річною донькою збиралися виїхати за місто – весна того року видалася рання, все цвіло, буяло першою зеленню. На той час я вже не був новачком у службі. ЧАЕС охороняв з моменту формування нашої спецкомендату-

ри, тобто вже шостий рік. До того служив у Шостці, теж у частині внутрішніх військ із охорони важливих державних об'єктів. Звичайно, я знав, що наша станція надпотужна, виробляє 4 млн кіловат енергії за годину, що її чотири енергоблоки забезпечують електрикою весь північний і частину центрального регіону республіки. Про те, що саме цієї ночі там буде проводитися якийсь експеримент, я й гадки не мав. А якби й мав, то поставився б до цієї інформації байдуже – вчені знають, що роблять, а в нас, військових, своїх завдань вистачає.

...О 01.00 ми з відповідальним по комендатурі капітаном Віктором Медведевим вийшли на перевірку служби. Приблизно о 01.20 підійшли до 12-го поста, де ніс службу чатовий прапорщик Володимир Романюк. Пост містився поруч із береговою насосною станцією, навпроти машзалу, 3-го й 4-го енергоблоків. З'ясувавши, що тут все без пригод, ми збиралися йти далі, аж раптом за стінами машзалу щось загуло, засвистіло, земля під ногами здригнулася. Пролунав потужний вибух. За кілька секунд – другий. Небо спалахнуло яскраво-червоним світлом. До нас почали долітати фрагменти залізобетонних конструкцій, деформованих труб, палаючі шматки кабелю. Із жерла зруйнованого реактора, ніби з величезної газової горілки, здійнявся вгору стовп полум'я. Земля гуділа під ногами. Нічна прохолода змінилася жаром – я відчув, як на спині змокла формена сорочка. Від охолоджувального ставка почала підійматися пара. Повітря за лічені секунди наповнилося гарячими випаровуваннями з присмаком гіркоти й металу. Навколо зруйнованого реактора виникло справжнє пекло. Все, що могло горіти, горіло, навіть земля подекуди димілася. Зруйнований реактор палав із такою силою, що було видно, наче

вдень. Треба віддати належне вогнеборцям – приблизно через п'ять хвилин після вибуху на місці аварії прибув розрахунок, яким командував лейтенант внутрішньої служби Володимир Правик. Двома хвилинами пізніше – розрахунок лейтенанта внутрішньої служби Віктора Кібенка. Пожежники миттю розгорнули шланги і кинулися в самісіньке пекло. Їхнім завданням було попередження подальшого розповсюдження вогню, адже якби вибухнув машзал, це зруйнувало б усю станцію. Найстрашнішого прості хлопці, які тієї ночі стали героями, не допустили. Більшість із них здійснили цей подвиг ціною власного життя – одинадцять пожежників померли в лікарні на початку травня...

Якою була моя реакція на вибух? Чесно кажучи, словами це описати важко. Я розумів, що сталося, але не знав причин катастрофи, навіть промайнула думка, а чи не диверсія це? Як не дивно, але страху не було. Навпаки, картина тотального апокаліпсису заворожувала, викликала цікавість. Дихати ставало дедалі важче. На жаль, на момент вибуху в нас не було при собі ані протигазів, ані респираторів (їх видали пізніше), адже інструкції цього не передбачали. Нас запевняли, що станція абсолютно безпечна, і ми вірили. Уявити, що мені особисто доведеться опинитися в епіцентрі атомного вибуху, я б ніколи не зміг. Але продовжував виконувати свої обов'язки так само, як і мої підлеглі. Причому, забігаючи наперед, зазначу, що на службу військовослужбовці 1-ї спецкомендатури заступали у штатному режимі аж до 4 травня. Що цікаво, до аварії деякі військово-службовці, отримавши завдання, могли висловити невдоволення і навіть намагалися сперечатися, таке в багатьох колективах трапляється. А тут, здавалося б, надзвичайна ситу-

ація, але жодних скарг, жодних нарікань! Всі накази виконувалися чітко, без зайвих запитань. Біда, як це часто буває, згуртувала нас. Та ніч здавалася нескінченною. Я жодного разу не присів, постійно відповідав на телефонні дзвінки, неодноразово обходив периметр об'єкта. Напруження було величезне, але спати чомусь не хотілося. Почувався я, як і всі, погано, але тримався, розумів, що на мене дивляться підлеглі. На ранок був зовсім розбитий, більш за все хотів приїхати додому і впасти на ліжко. Але довелося затриматися – прибуло начальство, почалося «розбір польотів».

Тож здати зміну я зміг лише близько одинадцятої, а дістатися своєї квартири у Прип'яті – вже в обід. Коли сідав у автобус, бачив, як над енергоблоком клубочиться темно-сіра хмара. Вогнеборці вже загасили полум'я, але сажа, пил і дим ще не осіли. Важчі частинки опалили на території АЕС, легші відносило в бік Прип'яті. Пожежники ще працювали на 4-му енергоблоці – гасили дрібні уламки, які продовжували тліти, змивали водою бруд-

ні радіоактивні плями. Навколо станції ходили військові хіміки в захисних костюмах, а біля КПП вишикувалися карети «швидкої», пожежні та міліцейські автомобілі. На в'їзді у Прип'ять і в самому місті дороги поливали пінним розчином з автоцистерн, а біля міськради, поштамту та будинку культури я помітив міліцейські патрулі. Словом, на перший погляд, все було спокійно, але обстановка кардинально відрізнялася від звичної.

Дружині я розповів про аварію, але без подробиць, щоби не лякати. Лише попросив не випускати дітей на вулицю, зачинити вікна і випити всій родині таблетки йоду, як радив фельдшер. Сам же відчував слабкість у всьому тілі, боліла голова, дуже хотілося спати. Випив знеболювальне, прийняв душ, заснув, але незабаром прокинувся, бо дуже нудило. Так було весь день: короткі періоди забуття змінювалися нападами блювоти. Ввечері прокинувся від гудіння гелікоптерів, які літали над Прип'яттю. Звісно, і вертольоти, і дозиметристи в засобах захисту, і велика кількість різних людей у

формі на вулицях не могли не привернути увагу жителів міста. До того ж уже почали ширитися чутки про аварію на станції. Але ніхто й гадки не мав про реальну загрозу! Діти гралися в дворах, на березі річки відпочивали цілі сім'ї, хтось рибалив, а деякі сміливці навіть купалися. Спалося мені тієї ночі погано.

Ранком прибіг посильний, повідомив, що мене викликають у частину по тривозі. Похапцем попрощався з родиною, зачинив за собою двері і, перемагаючи слабкість та втому, поспішив на службу. Якби ж я міг знати, що побачуся з дружиною та дітьми дуже нескоро, а в щойно обжиту трикімнатну квартиру сім'я взагалі більше не повернеться!

На шикуванні нам повідомили, що рівень радіації на території об'єкта та військового містечка спецкомендатури, яке до аварії розміщувалося на околиці Прип'яті, продовжує зростати. У зв'язку з цим командування військ ухвалило рішення про передислокацію частини в більш безпечне місце – в село Рудня-Вересня неподалік Чорнобиля. Звідти до станції було близько двох десятків кілометрів. Розуміючи наше занепокоєння, командир батальйону підполковник Валентин Бірюков зауважив:

– Товариші офіцери та прапорщики! Всі ви отримали високі дози радіації і відчуваєтеся не дуже добре – деяких ваших товаришів навіть довелося госпіталізувати. Але, як ви розумієте, завдання з охорони станції з вас не знімається. Більше того, тепер вам доведеться нести службу за посиленням варіантом. Хочеться вірити, що після дезактивації обстановка нормалізується і ми повернемося і до нашого військового містечка, і до нормальних умов несення служби. Але наразі наказую готуватися до переїзду...

27 квітня особовий склад нашої частини, а також штабу дислокованого у Прип'яті батальйону

ну внутрішніх військ, який керував спецкомендатурами з охорони всіх АЕС республіки (а їх на той час налічувалося шість – п'ять діючих та Кримська АЕС, будівництво якої згорнули незабаром після Чорнобильської трагедії) відбували до нового місця дислокації. Це було наметове містечко в лісі неподалік вищезгаданого села. Того ж дня з міста енергетиків евакуювали і наші сім'ї. Загалом розмови про те, що спочатку з Прип'яті вивезуть дітей, а потім і дорослих, пішли ще ввечері 26-го. Але жодної конкретики в цих припущеннях не містилося. Та й майже нереальним було це завдання – просто взяти й переселити кудись 50-тисячне місто! Утім, близько 11.00 по місцевому радіо пролунало оголошення: «Всім мешканцям прибути на збірні пункти мікрорайонів. Із собою мати документи, гроші, їжу в дорогу».

На збори дали п'ять годин, о 16.00 посадка в автобуси закінчилася. Довжелезна колона їхала за маршрутом: Прип'ять – Чорнобиль – Іванків. В Іванкові (цей населений пункт уже був за межами забрудненої зони) дозиметристи перевіряли одяг і взуття евакуйованих. У багатьох, зокрема, і в моєї родини, речі виявилися забруднені радіоактивним пилом. Але не було чим їх замінити, адже, виїжджаючи з Прип'яті, дружина була впевнена, що за три дні повернеться – їй це пообіцяли! Та минуло три дні, а потім – ще три, а потім ще, аж поки не

стало зрозуміло, що про повернення не може бути й мови. Та головне – я не знав, де вони, а вони – де я! Зв'язку із нашими родинами зовсім не було, інформація про їхнє місцезнаходження надходила на станцію суперечлива. Навіть нині моторошно згадувати: несеш службу, а думаєш тільки про дружину та дітей: куди їх завезли? Що з ними? Занепокоєння зростало з кожним днем.

Після евакуації мешканців Прип'яті життя в місті практично зупинилося. Вулицями їздили хіба що пожежні машини, які проводили дезактивацію, змиваючи мильною піною радіоактивний пил, а також міліцейські патрулі. Військовослужбовці 1-ї спецкомендатури продовжували нести службу з охорони ЧАЕС, змінюючи одне одного спочатку кожні дванадцять, а згодом – кожні вісім годин. Так, зранку 26 квітня мене та моїх підлеглих змінив старший прапорщик Василь Харченко зі своїм взводом. Після нього заступила зміна на чолі із Валерієм Луцівим, а потім – знову ми. Так чергувались до 4 травня. Щодня ризикували своїм здоров'ям, однак пильності не втрачали.

Між тим реактор все ще «плювався» радіоактивними викидами. Вчені-атомники запропонували засипати його, тож кілька днів поспіль над зруйнованим енергоблоком зависали гелікоптери, які скидали вниз пісок та свинець. Після кожного такого маневру в повітря підій-

малися хмари диму і гарі, які потім осідали на даху маззалу і на території, прилеглій до епіцентру аварії. Якщо вітер дув у бік забороненої зони, діставалося і нашим чотавим. Вони несли службу в респіраторах чи проти-газах, загальновійськових захисних комплектах, але зрозуміло, що все це не рятувало від радіації на сто відсотків.

Ще одна проблема, яка виникала в пункті тимчасової дислокації, – харчування. В день аварії їли те, що дружини дали із собою. Хоча відзначу, що апетиту не було ні в кого – військовослужбовці почувалися погано, багатьох нудило. Більше хотілося пити, ніж їсти. Санінструктор Василь Авраменко приніс із санчастини станції йодовані таблетки та активоване вугілля, ми вжили їх, але легше не стало. Потім початкова гостра фаза променевої хвороби минула, і ми вже були в змозі бодай щось проковтнути. За продуктами ходили додому, адже в перші дні міліція ще пропускала нас до власних осель. Катастрофа сталася напередодні Великодня та травневих свят, тож усі мали в холодильнику святкові запаси. Їх і їли, викладаючи на загальний стіл у кого що було. Зміна, яка заступала на службу, харчувалася у станційній їдальні.

Командування військ та частини вже через кілька днів після катастрофи ухвалило рішення щодо зняття периметрових постів. Людей замінила техніка – на

об'єкт привезли промислові телевізійні установки. Гадаю, це зберегло мені та багатьом моїм товаришам кілька років життя. Утім самого перебування на станції нам все одно вистачило для того, щоб «нахапатися» радіації. Самопочуття військовослужбовців було поганим. Всі скаржилися на сильний головний біль, нудоту, нерідкими були випадки, коли чатові непритомніли просто на постах. Наші медики збилися з ніг, але їхні зусилля були марні – щодня кількох людей доводилося відправляти до лікарні. Я виявився серед найвитриваліших. Об'єкт залишив тільки 4 травня, коли нас прибула змінити група військовослужбовців з Рівненської АЕС. Того ж дня ліг у стаціонар Іванківської міської лікарні. Одночасно займався пошуками родини. Замовив на місцевому радіо оголошення і, на мій великий подив, незабаром отримав інформацію з адресою їхнього тимчасового місця проживання. Знайшов рідних неподалік – у селищі Ізваричі, що на Київщині. Вже тоді було зрозуміло, що аварія на ЧАЕС надто серйозна й вороття у Прип'ять не буде. Переговорив із дружиною, вирішили, що деякий час вона з дітьми поживе в тещі у Волгоградській області, а там

щось придумаємо. Зі спокійним серцем повернувся до лікарні, ще кілька днів пробув там, але здоров'я моє та моїх колег не поліпшувалося. Нас перевели до Республіканського госпіталю, де ми пройшли ще один тритижневий курс лікування.

Подальші наші долі склалися по-різному. Дехто із моїх колег уже тоді звільнився з військової служби за станом здоров'я. Інших було розподілено по різних частинах внутрішніх військ. Особисто я обійняв посаду командира взводу спецкомандатури з охорони Запорізької АЕС. Уже в серпні отримав трикімнатну квартиру в Енергодарі. Грошової компенсації за залишене у Прип'яті майно вистачило на те, щоби облаштуватися і перевезти родину на нове місце. Життя нібито почало налагоджуватись, хоча пережите все-таки давалося взнаки. Дружина моя, Ніна Миколаївна, від усіх потрясінь того нелегкого року рано посивіла, а мені доводилося частенько лягати в госпіталь. Прослуживши ще шість років, пішов на заслужений відпочинок. Рішенням МСЕК мені було встановлено 2-гу групу інвалідності. Доза радіації (і це лише за паперами!), яку я отримав за час служби на ЧАЕС, становила 200 рентгенів.

Нині я пенсіонер, скаржитися на життя не маю звички. Час від часу відвідую військову частину, яка стала для мене рідною і де до ветеранів завжди ставляться з повагою та турботою. Маю двох дорослих дітей і чотирьох онуків і радію з того, що моя родина здорова та щаслива...».

Ось такою пізнавальною і подекуди зворушливою виявилася ця телефонна розмова. Згадали ми й побратимів Віктора Петровича, яких уже немає серед живих. Першим пішов із життя Василь Харченко, так і не пов'язавши причин своєї хвороби із перебуванням в зоні атомної катастрофи. Потім – Сергій Снопков. А згодом, один за одним, ще два десятки колишніх військовослужбовців 1-ї спеціальності... Тих, хто нині живий, на жаль, можна перерахувати на пальцях. Серед цієї нечисленної когорти і мій співбесідник. Звісно, роки і хвороби беруть своє, але в лейтенанта у відставці Віктора Германа сильний характер, у нього є воля, яка допомагає йому боротися із усілякими негараздами. За мужність та відвагу, виявлені в перші дні після аварії на ЧАЕС, практично весь особовий склад 1-ї спецкомандатури був представлений до державних нагород. Старшого прапорщика Германа Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 грудня 1986 року було відзначено медаллю «За боевые заслуги». Проте, на жаль, на відзначення державними нагородами незалежної України цю, без перебільшення, людину-легенду навіть не подавали. Здається, це дуже несправедливо. Віктор Герман заслуговує найвищого визнання – це найменше, що може зробити для справжнього героя Чорнобиля наша держава.

Учасник ліквідації аварії
на ЧАЕС 1-ї категорії,
інвалід війни 3-ї групи,
полковник у відставці
Микола ДОЛГІХ

Голова правління Асоціації карикатуристів України КОСТЯНТИН КАЗАНЧЕВ:

«Як і солдати зі
зброєю, політичні
карикатуристи
також на передовій...»

ДОСЬЄ

Народився 1956 року. Член Співки дизайнерів України, Національної спілки журналістів України, Національної спілки художників. 2001 року організував щорічний міжнародний конкурс карикатур «Незалежність». 2002 року заснував Асоціацію карикатуристів України. Голова її правління. Лауреат понад 60-ти міжнародних конкурсів карикатури.

НАВІТЬ АРМІЯ НАПОЛЕОНА — НЕ ПЕРЕШКОДА ДЛЯ КАРИКАТУРИСТА

«НОВИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК» — КАРИКАТУРИСТИ ПРО ГІБРИДНУ ВІЙНУ

— Пане Костянтин, виставка «Новий світовий порядок» викликала неабиякий резонанс не тільки в Україні. Чому виникла ідея вибрати саме таку назву для проекту в межах чергового міжнародного конкурсу «Незалежність»?

— Митці не можуть відсторонитися подій, що відбуваються останнім часом у світі. Скажу більше: ці глобальні зміни в життєдіяльності світового організму художники завжди відчувають і раніше за інших, і гостріше. Під час таких змін і катаклізмів саме вони опиняються на передовій духовного життя, як і наші українські бійці, що сьогодні боронять незалежність держави на Сході країни. І ми з пензлем і олівцем, і військовою зброєю завжди на передовій. Ми разом створюємо новий світ, який, на жаль, насправді нерідко далеко не «чудовий».

А теми для щорічних конкурсів «Незалежність» нам підказує саме життя. Раніше вони були доволі загальними — «Хід конем» (2012), «Небезпечно! Корупція» (2013) або «Встати, суд іде» (2014). Але 2014 року державатерорист Росія двома «пострілами» у Криму і на Донбасі розпочала третю світову, «гібридну», війну. Тоді «Раша» Путіна змусила всіх нас замислитися над тим, в якому світі ми живемо сьогодні і що на нас очікує в майбутньому. Перспективи і прогнози такого «нового світового порядку» 133 карикатуристи із 34-х країн надали в 423-х малюнках, надісланих на конкурс.

Політична карикатура існувала здавна. Деякі з істориків виявили її в часи Стародавнього Риму. Відомим є і твердження імператора Наполеона про те, що англійський художник-карикатурист Джеймс Гілрей завдав йому більше шкоди, ніж всі армії Європи разом узяті. Митець намалював карикатуру, на якій за обіднім столом британський прем'єр-міністр Вільям Пітт і Наполеон Бонапарт «по-братськи» шматують гострими шаблями планету, зображену у вигляді пирога. Сьогодні, на думку Костянтина Казанчева, теж можливо досягти такого ефекту гострим малюнком

Політична карикатура нерідко дратує представників влади більше, ніж гостра газетна стаття. На злободенний малюнок звертаєш увагу відразу, а ефект від його впливу — миттєвий. До того ж у карикатурі талановитого майстра можна побачити не тільки перший план, але й підтекст. Тому фахівці вважають, що карикатура — це та ж журналістика, тільки візуальна.

У Британії кілька років тому, на урочистому відкритті музею карикатури його директорка пані О'Бріен заявила: «Те, що змушує людей сміятися, може претендувати на роль високого мистецтва». Костянтин Казанчев упевнений, що це висловлювання гідне бути написаним на дверях не тільки британського, але й майбутнього українського музею карикатури.

Філіп Марущак
Україна

Роботи митців обігравали кілька ключових тем сьогодення. Серед них – роль військової сили у виконанні завдань, що постають перед державами, згубна роль окремих «маленьких людей-ню Наполеонів» у загостренні міжнародних конфліктів, прірва між заявами основних світових лідерів та їхніми реальними діями. А ще – глобальні фінансові інтереси основних гравців на світовій сцені в усій цій чехарді проявів справжньої політики. Наприклад, дуже цікава карикатура безіменного солдата – байдуже, із чиєї він армії, але шолом у нього «міжнародний» з позначкою «MADE IN CHINA».

– В одному із інтерв'ю ви охарактеризували загальний настрій малюнків виставки як «тривожний сміх крізь сльози».

– Так, практично всі роботи з тематики конкурсу «обігравали» непривабливі сторони життя сьогодишнього світу. Надіслані на конкурс карикатури я би умовно поділив на дві великі групи. Головне їхнє розходження – «тон» цього, без перебільшення, тривожного сміху.

До першої групи я відніс би песимістич-

ні роботи. В них митці відображали проблеми, що, на їхню думку, вже неможливо вирішити. І тому, на їхнє переконання, в майбутньому нас чекає глобальна безвихідь. Тож можна скласти руки і просто спостерігати за катастрофою всесвітнього масштабу. На противагу «негативістам» було багато малюнків іншого плану. Карикатуристи-оптимісти зводили проблеми до принципу, про який йшлося у відомому фільмі «Форрест Гамп». Так, все, що відбувається, не завжди позитивне, тобто і «лайно» трапляється. Але життя не зводиться лише до проблем, що погано пахнуть. Є й інші класні речі, за які треба боротися. Не треба зациклюватися на всесвітніх змінах. Треба лише поміняти щось у собі та однодумцях – і життя зміниться на краще. При цьому можна посміятися над тими «глобально-гротескними» особливостями великого світу, що заважають відчувати себе щасливим. Показово, що серед карикатур такого роду були і роботи, які на конкурс надіслали українські солдати просто із зони АТО...

– І хто переміг серед цих двох підходів до відображення сьогодення світового ладу?

– Звісно, журі практично одногосно обрало переможців із карикатуристів, що надіслали роботи

«другого типу». Переможцем став малюнок «Клоун із земною кулею» чеського художника Іржі Сліви. Друге місце посіла робота «Соло на піаніно» відомого київського карикатуриста Ігоря Лук'яненка. Тут художник обігравав тему того, як людина помилково вважає, що саме вона вільно обирає свій шлях, і живе так, як вважає за потрібне. Насправді ж вона є лише маріонеткою у чийось руках. Третє місце отримала робота Валерія Момота з Дніпропетровська, який у гротескній манері відобразив місце маленької України в компанії великих «дядьків» із ЄС, США та Росії.

«КАРИКАТУРНА»

ТЕОРІЯ З
НАЦІОНАЛЬНИМ

КОЛОРИТОМ

– Скажіть, а як можна стати карикатуристом?

– Розпочну з того, що карикатура досі офіційно не визнана мистецтвом. В Україні, як і в багатьох інших країнах, вищі навчальні мистецькі заклади не випускають фахівців-карикатуристів. Добре це чи погано – сказати не можу, проте з повною впевненістю за-

Іржі Сліва, Чехія

Ігор Лук'яненко, Україна

являю – навчити малювати карикатури неможливо, як неможливо навчити винахідника винаходити. Скажу більше – багато художників-карикатуристів взагалі не вміють малювати! І це – загальносвітова тенденція. У нас в Україні тільки декілька карикатуристів прийняли до Спілки художників України.

Мій колега, карикатурист Ігор Найдено, висловився про це так: «Щоб розпочати малювати карикатури, художнику потрібно РОЗУЧИТИСЯ малювати». А київський політичний карикатурист Олег Смаль у відповідь на запитання: «Як стати карикатуристом?» пожартував: «Для цього необхідно мати невеликі відхилення в психіці».

– Пане Костянтин, а українська карикатура має свої особливості, ті самі «відхилення у психіці»?

– Дійсно, наш місцевий колорит нерідко важко не помітити. Українські малюнки суто візуального рівня більш філософські, переважно – без слів. Так, ці роботи вимагають більше зусиль від автора, адже необхідно донести до глядача ідею лише за допомогою зорових образів. Але і карикатура зі словами – це абсолютно нормально. Наприклад, американська – практично вся зі словами. Карикатуру без слів у США малю-

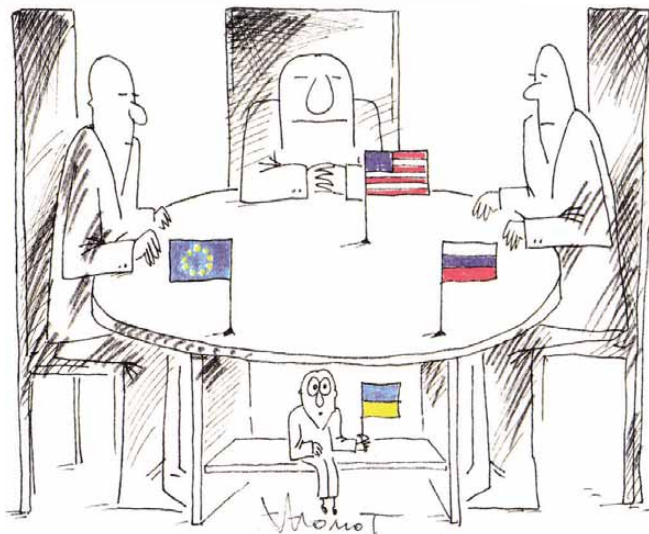
ють тільки емігранти з країн, що входили до СРСР. Як, власне, і в Ізраїлі. Саме наші митці-емігранти привнесли в ці країни інше бачення цього жанру.

У карикатурі потрібно бачити суть явища. Але намалювати таке – непросто. Інакше це буде звичайне креслення, звичайна ілюстрація. А подати суть із трюком, вивернути її на інший бік, використати методи карикатури – гіперболу, зіставлення того, що не зіставляється, – ось у чому перчинка українського сатиричного малюнка!

– Тож у чому проявляється наш так званий «національний колорит»?

– В українців є особливе почуття гумору, яке втілюється в карикатурах. Скажімо, сталася якась надзвичайна подія, ми її пережили, віддихалися. А тому з часом можна і посміятися над тим, що трапилося. Німці та англійці так не можуть. Наведу приклад із життя: 2006 року ми проводили в Україні міжнародний конкурс карикатур: «Чорнобиль – 20 років після аварії». Ті роботи, що надходили з-за кордону, я би охарактеризував просто – це якийсь жах. Малюнки були страхітливими і стовідсотково трагічними. Це навіть не чорний гумор, а «чорнуха», яка межує зі смертю. На противагу іноземцям, наші митці веселилися від душі...

Валерій Момот, Україна

На моє переконання, карикатура може бути різною: смішною, злою, іронічною, сумною. Проте я особисто – за позитивні емоції. Я вважаю, що творчість повинна нести людям позитив, інакше навіщо вона нам?

– Яким ви бачите майбутнє вітчизняної карикатури?

– Карикатура – це не конструктор «LEGO», який можна зібрати за схемою, адже не завжди карикатури композиційно побудовані правильно. До того ж у кожного карикатуриста є свої улюблені персонажі, свої уподобання.

Життя не стоїть на місці, і кожен новий день «підкидає» нам нові теми для сатиричних робіт. Події на Сході країни, боротьба за Крим, корупційні скандали, політичні чвари української еліти – все це доведеться «розгрібати» нашим «політмитцям». Вистачить сюжетів і для тих, хто намагається помізувати над більш приземленими, але вічними темами – любов, взаємовідносини батьків і дітей, навколишній світ. Тут все залежить від митця і його поціновувача. Одні шукають щось філософське, другі – те, над чим би не гріх посміятися. Тож бажаю своїм колегам по творчому цеху цікавих малюнків і подальших перемог на міжнародних конкурсах!

Бесіду вів Тарас ГУНЧЕНКО

«ТОРНАДО» ПРАГНЕ БУТИ ТРЕНДОМ

Гостра потреба в спеціальному обмундируванні для бійців української армії в умовах подій на Донбасі стимулювала вітчизняних виробників предметно й активно займатися пошиттям форменого одягу, а також предметів індивідуального захисту. З'явилося безліч компаній – як тих, що пропонують продукцію іноземного виробництва, так і тих, які виробляють її самостійно. Проте чи враховуються при розробці всі тенденції на ринку армійської форми: її функціональність, зовнішній вигляд, комфорт? Пошуки відповідей на це запитання привели нашого кореспондента на київське підприємство «Торнадо», яке має великий досвід пошиття саме форменого одягу для силових структур. За відгуками самих військовослужбовців, продукція повністю адаптована під потреби і завдання Збройних Сил і нічим не поступається кращим світовим аналогам. Більше про це розповість директор виробництва «Торнадо» Наталія Лозова

– Наталіє Анатоліївно, не секрет, що нарікання на якість форми, яку шиють вітчизняні виробники, ще є. Учасники АТО кажуть, що на могутніх козацьких торсах вона просто розповзалася по швах, невже тільки від тканини залежить якість військових костюмів?

– Проблема зовсім не в тканині, а в якості пошиття. Біда в тому, що деякі вітчизняні виробники забули елементарні технології виробництва спецодягу, різновидом якого є військова форма. Одяг має бути зносостійким, міцним, а для цього необхідний спеціальний крій, що забезпечує свободу руху.

– Розкажіть, будь ласка, докладніше про переваги техніки пошиття саме вашої компанії?

– Взірець класичного спецодягу – це джинси. Відомі американські фірми основну увагу приділяють їхній міцності. Виріб має витримувати напруження, яке виникає під час роботи або у бойовій обстановці.

– Компанія «Торнадо» виготовляє військову форму з міцних тканин. Вона довго служить, комфортна, не обмежує рухи. «Торнадо» шиє її «в замок» ланцюжковим стібком. Це наш стандарт: на 1 сантиметр 3-4 стібки, тобто так, як потрібно. Ця нехитра операція робить шов міцним і еластичним. Він може протягом доби витримати вагу в 350 кг. Влітку на Донбасі стояла неймовірна спека, через що військовослужбовці, природно, пітніють. Камуфляж вбирає вологу і розтягується, а вночі форма висихає і стягується. Еластичність ланцюжкового стібка береже нитка, якою зшита тканина.

Також на вузлових деталях, а саме – на всіх кишнях польового військового костюму для міцності ми використовуємо закріпки. Будь-яке замовлення виконуємо швидко і гарантуємо не тільки найвищу якість своїх виробів, але й своєчасні поставки.

Наші технологи і модельєри вивчають тенденції не лише українського, а й світового ринку спецодягу, виходять за межі стандартних кольорів і тканин, сміливо експериментують. Тому тільки кращі варіанти потрапляють на виробництво. Але військовий однострій все одно має бути не тільки зручним, а й стильним. Тож на власній виставці в офісі у нас представлений великий вибір спецодягу. Це і камуфльовані костюми (літні та зимові варіанти), костюми охорони міського типу, костюм «Кіборг», «Комбат», «Гірка» тощо. В асортименті є розвантажувальний жилет, балаклави, шапки-маски для спецпризначенців, тількини. Під замовлення фахівці компанії можуть виготовити чохла для бронежилета, нашивки і шеврони, розвантажувальні системи, підсумки, ремені брючні, тактичні, головні убори, натільну білизну, а також різне спорядження.

– Завдяки вашим зусиллям компанія ще влітку перемогла в тендері на постачання індивідуальних аптечок для Міністерства оборони. Сумки-укладки медичні (СУМ-15) вияви-

лися ідеальним варіантом і за ціною, і за якістю...

– Так, дійсно, ми перемогли і передали замовнику 20 тисяч даних сумок. Нам вдалося врахувати 3 основні фактори. Це жорстке дотримання відповідності технічних умов замовника, сама ціна і своєчасні терміни постачання товару замовнику. Головними критеріями при розробці сумки була зручність, надійність та підвищена зносостійкість тканини. Товста нейлонова тканина Cordura з особливою структурою нитки, з водовідштовхувальним просоченням і з поліуретановим покриттям підійшла ідеально. Вона помітно перевершує звичайну тканину за міцністю на розрив і стійкістю до стирання. Температура плавлення 210 °С. Кордура широко використовується й у виробництві рюкзаків. Іноді в нитку додається до 10% бавовни, що дозволяє збільшити стійкість тканини до стирання.

– Які ще інновації застосує «Торнадо»?

– Ми розробили і надали на затвердження Міністерства оборони 4 зразки індивідуальних сумок для артилериста. В цій сумці буде планшет та оптичне

приладдя. Ще одна наша гордість – спеціальний захисний костюм від дощу для військових власної розробки та виробництва. Тепер костюм повинен бути ще й легким, водовідштовхувальним, але при цьому вільно пропускати повітря. Останнє важливо тому, що в костюмах, які виготовлялися раніше, бійці почувалися, ніби в поліетиленовому пакеті, наповненому паром. Для створення костю-

ма, який відповідав би всім цим вимогам, нам довелося неабияк потрудитися. Вивчали тканини і просочення, що виробляються в Україні та за кордоном, виписали зразки аналогічних виробів із США, Німеччини, Польщі та розібрали їх буквально по шматочках. У результаті з'явилася нова технологія, аналогів якої поки що ніде немає. Костюм повністю відповідає всім вимогам сучасних стандартів. Мені неодноразово доводилося чути, що технологія, яку використовує «Торнадо», занадто дорога і складна. Все це нісенітниця! Насправді за наявності спеціального обладнання виробничий процес навіть спрощується, а собівартість залишається. Впровадження відповідної техніки пошиття спецодягу гальмується небажанням вкладати гроші в придбання нового надсучасного обладнання, а також відсутністю персоналу, який вміє працювати з ним. Адже якщо директори підприємств зрозуміють, що затребуваною стане тільки високоякісна форма, вони будуть змушені дбати про конкурентоспроможність своєї продукції.

Розпитував
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Вітаємо з Днем Збройних Сил України!

ФОРТ

КАЗЕННЕ НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ФОРТ» МВС УКРАЇНИ
SO SCIENCE INDUSTRIAL ASSOCIATION FORT OF THE MIA OF UKRAINE

ЗГІДНО НАКАЗУ №730 ВІД 13.10.2014 РОКУ НАСТУПНІ ВИРОБИ КНВО «ФОРТ» ПРИЙНЯТІ НА ОЗБРОЄННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ:

ПІСТОЛЕТ ФОРТ-17
кал. 9 мм Makarov

ПІСТОЛЕТ ФОРТ-14 ТП
кал. 9 мм Makarov

в комплекті з пристроєм зниження
рівня звуку пострілу ПЗРЗП-041

**ШТУРМОВА
ГВИНТІВКА ФОРТ 221**
кал. 5,45х39 мм

**ШТУРМОВА
ГВИНТІВКА
ФОРТ 224**
кал. 5,45х39 мм

вул. 600-річчя, 27, м. Вінниця, 21027 Україна /// 27, 600-richchia Str., Vinnitsa, Ukraine

+380432 46-86-49 приймальня /// outer office

+380432 46-64-46 відділ збуту /// sales department

+380432 46-97-62 відділ маркетингу та зовнішньоекономічних зв'язків /// department of marketing and foreign economic relations

e-mail: siafort@ukr.net /// www.fort.vn.ua

ФОРТ

Вітаємо з Днем Збройних Сил України!

**ЗРОБЛЕНО
В УКРАЇНІ!**

Формений одяг для української армії

ТОВ «Торнадо» засноване у 1994 році і спеціалізується на виробництві форменого одягу, а також засобів індивідуального захисту для силових відомств України.

При розробці враховуються всі тенденції на ринку армійської форми, особливу увагу приділено функціональності, зовнішньому вигляду і комфорту. Костюми забезпечені великою кількістю кишень. Тканина має експлуатаційні характеристики – вони зносостійкі.

В офісі компанії постійно діє виставка зразків продукції, представники якої завжди проконсультують клієнта з питань серійної продукції, ознайомлять з новими зразками обмундирування і спорядження для ЗСУ.

- Костюм камуфльований «Комбат», «Multicam»
- Костюм камуфльований «Комбат», «A - Tacs AU»
- Костюм «Горка», «Multicam»
- Розвантажувальні системи, підсумки, аптечки
- Ремені брючні, тактичні
- Головні убори
- Натільна білизна
- Шеврони, фурнітура
- Спорядження різне

